

Történelem tantárgy helyi tanterve

a „kétnyelvű” csoportok számára

5. évfolyam

Tematikai egység	Óraszám	Themenbereich	Stundenzahl
Az emberiség őskora.	4 óra	Die Urzeit	2 Stunden
Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	8 óra	Ägypten, naher Orient	4 Stunden
Az ókori görög világ	11 óra	Hellas	6 Stunden
Az ókori római világ	12 óra	Das antike Rom	6 Stunden
A középkori Európa világa	14 óra	Europa im Mittelalter	7 Stunden
A magyarság történetének kezdetei és az Árpádok kora	16 óra	Geschichte des Ungarntums vor der Landnahme, und der ungarische Staat der Arpaden	8 Stunden
Szabadon felhasználható órakeret (helyi sajátosságok, múzeumlátogatás, projektmunka)	7 óra	Sonstiges (Projektarbeit, Vorträge, Exkursion, usw)	3 Stunden
Éves óraszám	72 óra +	Jährliche Stundenzahl	36 Stunden

Tematikai egység	Az emberiség őskora.	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok az őskori emberről és a Bibliából. A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tanuló felismeri az emberi munka és a környezethez való alkalmazkodás jelentőségét, valamint a különböző emberi közösségeknek (család, törzs stb.) az egyes történelmi korokban betöltött szerepét. Belátja, hogy az emberi civilizációt sokak munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megóvásra érdemesek. Képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni az őskorról, valamint annak valós és a fiktív elemeinek a megkülönböztetésére a régi korokról szóló történetekben. A történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját. Megérti az időszámítás jelentőségét és megismeri annak technikáját. Felismeri a történelmi térképek sajátosságait, a földrajzi térképekhez viszonyítva is.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismétlés, az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok felidézése. Rejtőzködő múlt, a régészek munkája. Képek az őskori ember életéből.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Tankönyvi szövegek tanulmányozása. (Pl. a régészet szerepe a múlt megismerésében.) – Képek, képsorok megfigyelése. (Pl. az emberek őskori tevékenységei leletek és	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, mitológiai történetek, bibliai történetek (pl. a teremtéstörténet és a vízözön története a Bibliában). <i>Erkölcstan:</i> Alapvető erkölcsi értékek.

<p>Varázslók és varázslatok. Az őskor kulturális emlékei.</p> <p>Az első letelepült közösségek: falvak és városok.</p> <p>Az időszámítás.</p>	<p><i>rekonstrukciós rajzok alapján.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk rendezése. <i>(Pl. bibliai történetek olvasása alapján.)</i> – A hallott és olvasott elbeszélő szövegek tartalmának elemzése. <i>(Pl. bibliai történetek meghallgatása, olvasása alapján.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>(Pl. Babel tornya.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismertető az őskori szerszámokról, eszközökről; a művészet kezdeteiről. <i>(Pl. a barlangrajzok és őskori szobrok alapján.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az időszámítás kialakulásának okai és jelentősége. <i>(Pl. időszalag készítése.)</i> 	<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések. Az állatok házasítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Őskori művészet: építmények, barlangrajzok, szobrok <i>(pl. Stonehenge, altamirai barlangrajz).</i></p>
---	---	--

Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.
Tartalmi kulcsfogalmak	Életmód, kereskedelem, város, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, régészet, szerszámkészítés, Krisztus előtt, Krisztus után, évtized, évszázad, emberöltő, Biblia, Ószövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid, Salamon.</p> <p><i>Topográfia:</i> őskor, termékeny félhold</p> <p><i>Évszámok:</i></p>

Thematische Einheit	Die Urzeit, Geschichte des Urmenschen	Stundenzahl 2 Stunden
Vorkenntnisse	Allgemeine Informationen, Kenntnisse über Urzeit und Urmensch. Begriffe des alltäglichen Lebens. Texte aus dem Bibel.	

Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt die Bedeutung der menschlichen Arbeit und die Anpassung des Menschen an die Natur; · erkennt die Rolle der menschlichen Gemeinschaften (Familie, Sippe, Stamm) in den verschiedenen geschichtlichen Epochen; · versteht die organisatorischen Funktionen des Staates (die Arbeit, den Schutz, die Ordnung usw. organisieren); · sieht ein, dass die menschliche Zivilisation ein Gesamtwerk der ganzen Menschheit ist, · erkennt, dass die Denkmäler und Überreste der Vergangenheit geschützt werden sollen, · versteht die Bedeutung der Zeitmessung und Zeitrechnung sowie ihre Techniken. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<p>Wiederholung der in der Unterstufe gelernte</p> <p>Alltag und Kultur in der Urzeit</p>	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Informationen den Lektionen des Lehrbuches und aus Bildern entnehmen. <p>aufgrund von Bildern, Abbildungen und Rekonstruktionszeichnungen menschliche Tätigkeiten rekonstruieren (z. B. die Jagd der Urmenschen);</p> <p>Informationen zuordnen;</p> <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · wahre und fiktive Elemente einer Geschichte unterscheiden <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · historische Geschichten nacherzählen; · über ein historisches Thema im Internet recherchieren (z. B. Ötzi, der Mann aus dem Eis) 	<p><i>Literatur</i></p> <p>Geographie, Naturkunde</p> <p><i>Visuelle Kultur</i></p>

	<p>alte Werkzeuge und Instrumente mit Hilfe von gesammelten Gegenständen und Bildern beschreiben;</p> <p>über die Anfänge der Kunst erzählen (<i>aufgrund von Wandmalereien und alten Skulpturen</i>);</p> <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <p>- kennt die Merkmale der geschichtlichen Landkarten, auch im Vergleich zu den geographischen Landkarten;</p>	
Grundbegriffe	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.</p> <p>Életmód, kereskedelem, város, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit</p>	
Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Geschichtliche Zeit, Veränderung und Kontinuität, Ursache und Folge, geschichtliche Quelle, Tatsache und Beweis, Bedeutung</p> <p>Lebensweise, Handel, Dorf, Stadt, Wirtschaft, Gesellschaft, Kultur, Religion,</p> <p>Urzeit, Altertum, Archäologie, Herstellung von Werkzeugen, vor Christus, nach Christus, Jahrzehnt, Jahrhundert, Menschenalter</p> <p><u>Topographie:</u></p> <p>der fruchtbarer Halbmond</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>Urzeit,</p>	

Tematikai egység	Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Alsó tagozatos olvasmányok a Bibliából.</p> <p>A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	<p>A tanuló felismeri az emberi munka és a környezethez való alkalmazkodás jelentőségét, valamint a különböző emberi közösségeknek (család, törzs stb.) az egyes történelmi korokban betöltött szerepét. Tudatosulnak benne az állam különböző társadalomszervező funkciói (munka megszervezése, védelem stb.). Belátja, hogy az emberi</p>	

	civilizációt sokak munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megóvásra érdemesek. Képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni az ókori Keletről, valamint azok valós és a fiktív elemeinek a megkülönböztetésére a régi korokról szóló történetekben. A történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját. Megérti az időszámítás jelentőségét és megismeri annak technikáját. Felismeri a történelmi térképek sajátosságait, a földrajzi térképekhez viszonyítva is.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az időszámítás.</p> <p>Az ókori Egyiptom. Hétköznapok és ünnepek.</p> <p>A piramisok titkai: az egyiptomi vallás, tudomány és művészetek.</p> <p>Ószövetségi történetek. Dávid és Salamon. <i>A világvallások alapvető tanításai. Népek és vallások egymásra hatása.</i></p> <p>Ókori keleti örökségünk Mezopotámia, India, Kína területéről. Az írásbeliség kezdetei. <i>Hasonlóságok és különbségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tankönyvi szövegek tanulmányozása. <i>(Pl. a régészet szerepe a múlt megismerésében.)</i> – Képek, képsorok megfigyelése. <i>(Pl.)</i> – Információk rendezése. <i>(Pl.)</i> – A hallott és olvasott elbeszélő szövegek tartalmának elemzése. <i>(Pl. bibliai történetek meghallgatása, olvasása alapján.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>(Pl. Babel tornya.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A nagy folyamat szerepének érzékeltetése a földművelés kialakulásában. <i>(Pl. az öntözéses földművelés és a kereskedelem kialakulásának okai, következményei.)</i> – Az ókori kulturális örökség számbavétele írásban és szóban. <i>(Pl. a piramisok, a kínai nagy fal; az írásfajták.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az időszámítás kialakulásának okai és jelentősége. <i>(Pl. időszalag készítése.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, mitológiai történetek, bibliai történetek <i>(pl. a teremtéstörténet és a vízözön története a Bibliában).</i></p> <p><i>Erkölcstan:</i> Alapvető erkölcsi értékek.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések. Az állatok háziasítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templomok <i>(pl. Kheopsz fáraó piramisa, zikkurat /toronytemplom/, a karnaki Amon templom), szobrok az ókori Egyiptomból (pl. az írnok szobra, Nofretete fejszobra), ókori keleti falfestmények vagy domborművek (pl. Fáraó vadászatán – thébai falfestmény).</i></p>

Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.
Tartalmi kulcsfogalmak	Életmód, kereskedelem, város, állam, egyeduralom, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit, egyistenhit.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> ókor, öntözéses földművelés, Krisztus előtt, Krisztus után, évtized, évszázad, emberöltő, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, betűírás, múmia, Biblia, Ószövetség. <i>Személyek:</i> Noé, Mózes, Dávid, Salamon. <i>Topográfia:</i> ókori Kelet, Egyiptom, Nílus, Jeruzsálem, Mezopotámia, Kína. <i>Évszámok:</i> Kr. e. 3000 körül (az Egyiptomi Birodalom egyesítése).

Thematische Einheit	Ägypten und der Alte Orient		Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Alsó tagozatos olvasmányok a Bibliából. A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.		
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<i>Der Schüler:</i> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt die Bedeutung der menschlichen Arbeit und die Anpassung des Menschen an die Natur; · erkennt die Rolle der menschlichen Gemeinschaften (Familie, Sippe, Stamm) in den verschiedenen geschichtlichen Epochen; · versteht die organisatorischen Funktionen des Staates (die Arbeit, den Schutz, die Ordnung usw. organisieren); · sieht ein, dass die menschliche Zivilisation ein Gesamtwerk der ganzen Menschheit ist, · erkennt, dass die Denkmäler und Überreste der Vergangenheit geschützt werden sollen, · versteht die Bedeutung der Zeitmessung und Zeitrechnung sowie ihre Techniken. 		
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen	
<ul style="list-style-type: none"> • Die ersten Siedlungen: Dörfer und Städte • Ägypten, das Geschenk des Nil • Religion, Totenkult und Pyramidenbau im alten Ägypten • Schrift, Wissenschaft und Kunst in Ägypten 	<i>Informationen sammeln und lernen:</i> - Informationen den Lektionen des Lehrbuches und aus Bildern entnehmen. aufgrund von Bildern, Abbildungen und Rekonstruktionszeichnungen menschliche Tätigkeiten rekonstruieren Informationen zuordnen;	<i>Ungarische Sprache und Literatur:</i> Sagen, mythologische Geschichten und biblische Geschichten (z. B. <i>die Schöpfungsgeschichte und die Sintflut in der Bibel</i>). <i>Ethik</i> Grundsätzliche ethische Werte. <i>Naturkunde:</i>	

<ul style="list-style-type: none"> • Das Volk der Bibel: Geschichten aus dem Alten Testament. König David und Salomo • Unser Kulturerbe im Alten Orient: die Hochkulturen von Mesopotamien, Indien und China 	<p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wahre und fiktive Elemente einer Geschichte unterscheiden (z. B. <i>der Turm von Babel</i>); - die Rolle der großen Flüsse in der Entstehung des Ackerbaus erklären (z. B. <i>die Gründe und Folgen der Entstehung der Bewässerungswirtschaft und des Handels</i>). <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - historische Geschichten nacherzählen; - über ein historisches Thema im Internet recherchieren (z. B. <i>die Terrakotta-Armee des chinesischen Kaisers</i>); - alte Werkzeuge und Instrumente mit Hilfe von gesammelten Gegenständen und Bildern beschreiben; - das Kulturerbe des Alten Orients schriftlich und mündlich nennen (z. B. <i>die Pyramiden, die Chinesische Mauer, die Schriftarten</i>). <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kennt die Merkmale der geschichtlichen Landkarten, auch im Vergleich zu den geographischen Landkarten; - eine Zeitleiste anfertigen. 	<p>Orientierung auf der Landkarte, Himmelsrichtungen, Kontinente, Legenden (Zeichenerklärungen) in einer Landkarte. Die Domestizierung der Tiere.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Kunst in der Altsteinzeit: Bauwerke, Höhlenmalereien, Statuen (z. B. <i>Stonehenge, Altamira</i>). Typische Gräber und Tempel in Ägypten und Mesopotamien (z. B. <i>die Pyramide von Cheops, der Amon-Tempel in Karnak, Zikkurate (Stufentempel) in Mesopotamien</i>). Statuen aus dem alten Ägypten (z. B. <i>der Schreiber, Nofretete</i>). Wandgemälde oder Reliefs aus dem Alten Orient (z. B. <i>Pharao auf der Jagd - Wandgemälde aus Theben</i>).</p>
<p>Grundbegriffe</p>	<p>Geschichtliche Zeit, Veränderung und Kontinuität, Ursache und Folge, geschichtliche Quelle, Tatsache und Beweis, Bedeutung</p> <p>Lebensweise, Handel, Dorf, Stadt, Staat, Alleinherrschaft, Wirtschaft, Gesellschaft, Kultur, Religion, Polytheismus, Monotheismus</p>	
<p>Fakten</p>	<p>Begriffe: Altertum, Bewässerungswirtschaft, Pharao, Pyramide, Hieroglyphe, Keilschrift, Buchstabenschrift, Mumie, Bibel, Altes Testament</p>	

	<p><u>Historische Personen:</u> Adam, Eva, Noah, Moses, David, Salomo</p> <p><u>Topographie:</u> Alter Orient, Ägypten, Nil, Jerusalem, Mesopotamien, Indien, China</p> <p><u>Chronologie:</u> um 3000 v. Chr. (Entstehung des ägyptischen Staates)</p>
--	--

Tematikai egység	Az ókori görög világ	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok, filmek ókori görög mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy az ókori görögséget a közös nyelv, a mondai történetek, a vallás és az olimpiai játékok kapcsolták össze. Látja, hogy az athéniak a perzsák elleni harcokban nemcsak a földjüket, városukat védték, hanem a szabadságukat is. Értékeli az ókor hőseinek közösségükért tett bátor, önfeláldozó magatartását. Megérti, hogy a történelem szereplőit, hőseit elsősorban a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük. Képes szöveges és képi információk gyűjtésére, azok egymással való összevetésére ókori görög témákból, valamint korabeli régészeti emlékek megfigyelésére, lelet és rekonstrukció összevetése is. A megismert történelmi fogalmakat helyesen alkalmazza, az egyszerű írásos forrásokat megérti, és tanári segítséggel feldolgozza. Képes történelmi események időrendbe állítására és időszalagon való elhelyezésére is.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Mondák a krétai és trójai mondakörből. • A görögök vallása és az ókori olimpiák. • Hétköznapiok Athénban és Spártában. • Történetek a görög-perzsa háborúk korából. • Az athéni demokrácia virágkora. • Művészek és művészetek, tudósok és tudomány az ókori görög világban. • Történetek Nagy Sándorról. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése a görög világról. (Pl. az életmód jellegzetességei.) – Információk gyűjtése a görög világban lezajlott jelentősebb háborúkról képek és történelmi térképek segítségével. (Pl. a görög-perzsa háborúk.) – Képszerű ismeretek gyűjtése az antik építészetéről. (Pl. a görög építészet sajátosságai) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valóság és fikció szétválasztása egy-egy görög mondában. (Pl. a trójai faló története) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mese, monda, mítosz. (Pl. ismert görög mondák Prométheuszról, Odüsszeuszról, Daidalosz és Ikaroszról.)</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Néhány példa a görög/latin szavak átvételére a tanult idegen nyelvben.</p> <p><i>Matematika:</i> A római számok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A vallási közösség és vallási intézmény. A nagy világvallások világképe és erkölcsi tanításai.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Mondák forráskritikai elemzése. <i>(Pl. a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése az Ariadné fonaláról szóló történetben.)</i> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl..)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A görög világ főbb jellegzetességeinek bemutatása. <i>(Pl. néhány monda szóbeli felidézése.)</i> – Szituációs játék. <i>(Pl. az athéni demokrácia működése.)</i> – Rendszerező tábla készítése <i>(pl. az ókori Hellásról).</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az Itáliai-félsziget elhelyezkedése, felszínének jellegzetességei. A Római Birodalom terjeszkedése. <i>(Pl. a második pun háború nyomán követése történelmi térképen; a Római Birodalom helye Európa mai térképén.)</i> – Az időszámítás technikájának gyakorlása. <i>(Pl. a főbb görög események ábrázolása időszalagon.)</i> 	<p><i>Természetismeret:</i> A félsziget fogalma, jellegzetességei a gazdasági életben. A Balkán-félsziget és az Itáliai félsziget Európa térképén.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Ókori épületek maradványai <i>(pl. az athéni Akropolisz, a római Colosseum)</i>; a görög és római emberábrázolás, portrészobrászat; korai keresztény és bizánci templom)</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, gazdaság, termelés, állam, birodalom, egyeduralom, demokrácia, királyság, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> mítosz, városállam, olimpia, népgyűlés, Akropolisz, népvándorlás, Újszövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Zeusz, Periklész,</p> <p><i>Topográfia:</i> Balkán-félsziget, Olümposz, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Marathón, <i>Évszámok:</i> Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpia játékok), Kr. e. 490 (a marathóni csata), Kr. e. V. század közepe (Athén fénykora).</p>	

Thematische Einheit	Hellas	Stundenzahl 6 Stunden
Vorkenntnisse	Olvasmányok, filmek ókori görög mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.	
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt, dass die Hellenen durch die gemeinsame Sprache, Mythologie, Religion und die Olympischen Spiele miteinander verbunden waren; · sieht, dass die Athener in den Kämpfen gegen die Perser nicht nur ihr Land und ihre Stadt, sondern auch ihre Freiheit schützten; · schätzt die Selbstaufopferung der Helden jener Zeit für ihre Gemeinschaft; · versteht, dass man die Gestalten und Helden der Geschichte vor allem durch ihre Taten für das Wohl der Gemeinschaft bewerten kann; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Mythen aus dem kretischen und trojanischen Sagenkreis • Die Religion der Griechen und die Olympischen Spiele • Alltag und Lebensweise in Athen und Sparta • Geschichten aus den Perserkriegen • Blütezeit der athenischen Demokratie • Kunst und Wissenschaft in Hellas • Alexander der Große und sein Reich 	<p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – einfache historische Quellen verstehen und mit Hilfe von Fragen bearbeiten; – Informationen aus Text und Bild zu den griechischen Themen sammeln und diese miteinander vergleichen (z. B. <i>Lebensweise in Hellas, Bekleidung und Bauwerke</i>); – die gelernten historische Begriffe richtig verwenden; – Informationen aus Bildern und historischen Landkarten entnehmen (z. B. <i>die griechisch-persischen Kriege</i>). <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · historische Wahrheit und Fiktion anhand je einer griechischen und römischen Sage voneinander trennen (z. B. <i>das Trojanische Pferd</i>); <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · alte Sagen aus der griechischen Zeit erzählen und dramatisieren an einem Situationsspiel teilnehmen (z. B. <i>die Arbeit der Volksversammlung in Athen</i>); · Informationen zuordnen (z. B. <i>eine zusammenfassende Tabelle über Hellas mit angegebenen Informationen ausfüllen</i>). 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Märchen, Sagen, Mythen (z. B. <i>bekannte griechische Mythen über Prometheus, Odysseus, Daidalos und Ikaros</i>).</p> <p><i>Fremdsprachen:</i></p> <p>Beispiele für griechische Fremdwörter in der ungarischen sowie in den gelernten Fremdsprachen.</p> <p><i>Ethik:</i></p> <p>Die religiöse Gemeinschaft und die religiösen Einrichtungen. Weltbild und Lehren der großen Weltreligionen.</p> <p><i>Naturkunde:</i></p> <p>Der Begriff „Halbinsel“ und ihre Merkmale im Wirtschaftsleben. Die Balkanhalbinsel auf der Landkarte Europas.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Überreste altertümlicher Bauwerke (z. B. <i>die Akropolis in Athen</i>). Darstellung des Menschen in der griechischen Kunst; Porträtbildhauerei.</p>

	<p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> geschichtliche Ereignisse in eine chronologische Reihenfolge stellen und diese an einer Zeitleiste darstellen; die Balkanhalbinsel auf der Landkarte lokalisieren und die natürlichen Gegebenheiten (Oberfläche, Küstengebiet) beobachten und deren Folgen mit Hilfe von Fragen nennen; parallele Zeitleisten anfertigen (z. B. <i>Darstellung der griechischen historischen Ereignisse</i>). 	<p><i>Medien:</i></p> <p>Filmausschnitte aus berühmten Spielfilmen: z. B. <i>Wolfgang Petersen: Troja; Oliver Stone: Alexander der Große.</i></p>
Grundbegriffe	Stadt, Staat, Reich, Alleinherrschaft, Gesellschaft, Gesellschaftsschichten, Wirtschaft, Produktion, Handel, Lebensweise, Kultur, Religion, Polytheismus.	
Kenntnisse	<p><i>Begriffe:</i> Demokratie, Königtum, Republik, Mythos (Pl. Mythen), Stadtstaat, Olympische Spiele, Volksversammlung, Akropolis, Sklave, <i>historische Personen:</i> Zeus, Perikles,</p> <p><i>Topografie:</i> Balkanhalbinsel, Olymp, Athen, Sparta, Perserreich, Marathon, <i>Chronologie:</i> 776 v. Chr. (die erste schriftliche Aufzeichnung über die Olympischen Spiele), 490 v. Chr. (die Schlacht bei Marathon), Mitte des 5. Jh.-s v. Chr. (Blütezeit von Athen)</p>	

Tematikai egység	Az ókori római világ	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok, filmek ókori római mitikus és valós eseményekről, személekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Értékeli az ókor hőseinek közösségükért tett bátor, önfeláldozó magatartását. Megérti, hogy a történelem szereplőit, hőseit elsősorban a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy az ókori rómaiak olyan hatalmas birodalmat hoztak létre, mely a Kárpát-medence területére is kiterjedt, így fontos a pannóniai római örökségünk kulturális emlékeinek megismerése, megbecsülése és védelme.</p> <p>Képes szöveges és képi információk gyűjtésére, azok egymással való összevetésére ókori római témákból, valamint korabeli régészeti emlékek megfigyelésére, lelet és rekonstrukció összevetése is. A megismert történelmi fogalmakat helyesen alkalmazza, az egyszerű írásos forrásokat megérti, és tanári segítséggel feldolgozza. Képes történelmi események időrendbe állítására és időszalagon való elhelyezésére is.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<ul style="list-style-type: none"> • Róma alapítása és terjeszkedésének kezdetei. A pun háborúk és hadvezérei. • Köztársaságból egyeduralom. Híres és hírhedt császárok. • A régi Róma művészeti emlékei, híres tudósai és művészei. • Élet a Római Birodalomban. • Pannónia provincia. • A kereszténység zsidó gyökerei, kialakulása és elterjedése. Az Újszövetség. Jézus története. • A Római Birodalom meggyengülése, a Nyugatrómai Birodalom bukása. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése a római világról. (Pl. az életmód jellegzetességei.) – Információk gyűjtése a római világban lezajlott jelentősebb háborúkról képek és történelmi térképek segítségével. (Pl. a pun háborúk.) – Történetek és képek gyűjtése az ókori római világból. (Pl. Romulus és Remus mondája; olvasmányok feldolgozása Róma fénykoráról.) – Képszerű ismeretek gyűjtése az antik építészetéről. (Pl. a görög és római építészet hasonlóságainak és különbségeinek összevetése.) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valóság és fikció szétválasztása egy-egy görög és római mondában. Mondák forráskritikai elemzése. (Pl. Romulus és Remus.) – A hódító Róma történelmi szerepe. (Pl. a római hódítások pozitív és negatív következményei.) – Lelet és rekonstrukció összevetése. (Pl. Colosseum, diadalívek stb.) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szituációs játék. (Pl. a köztársaság kori római politika működése.) – Rendszerező tábla készítése (pl. a Római Birodalomról). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az Itáliai-félsziget elhelyezkedése, felszínének 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mese, monda, mítosz. (Pl. ismert görög mondák Prométheuszról, Odüsszeuszról, Daidalosz és Ikaroszról.)</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Néhány példa a görög/latin szavak átvételére a tanult idegen nyelvben.</p> <p><i>Matematika:</i> A római számok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A vallási közösség és vallási intézmény. A nagy világvallások világképe és erkölcsi tanításai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> A félsziget fogalma, jellegzetességei a gazdasági életben. A Balkán-félsziget és az Itáliai félsziget Európa térképén.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Ókori épületek maradványai (pl. az athéni Akropolisz, a római Colosseum); a görög és római emberábrázolás, portrészobrászat; korai keresztény és bizánci templom)</p>
--	---	---

	<p>jellegetességei. A Római Birodalom terjeszkedése. (Pl. a második pun háború nyomon követése történelmi térképen; a Római Birodalom helye Európa mai térképén.)</p> <p>– Az időszámítás technikájának gyakorlása. (Pl. a főbb római események ábrázolása párhuzamos időszalagon.)</p>	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, gazdaság, termelés, állam, birodalom, egyeduralkodó, demokrácia, királyság, köztársaság, császárság, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> mítosz, népgyűlés, légió, rabszolga, provincia, népvándorlás, Újszövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Jézus, Mária, József, Attila.</p> <p><i>Topográfia:</i> Itáliai-félsziget, Róma, Karthágó, Szicília, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Júdea, Betlehem.</p> <p><i>Évszámok:</i> Kr. e. 44 (Julius Caesar meggyilkolása), Kr. u. 476 (a Nyugatrómai Birodalom bukása, az ókor vége).</p>	

Thematische Einheit	Das antike Rom	Stundenzahl 6 Stunden
Vorkenntnisse	Olvasmányok, filmek ókori római mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.	
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p>Der Schüler</p> <ul style="list-style-type: none"> · schätzt die Selbstaufopferung der Helden jener Zeit für ihre Gemeinschaft; · versteht, dass man die Gestalten und Helden der Geschichte vor allem durch ihre Taten für das Wohl der Gemeinschaft bewerten kann; · weiß, dass die alten Römer ein Weltreich schufen, das sich auch über das Gebiet des Karpatenbeckens erstreckte; · versteht, dass wir unser römisches Kulturerbe in der ehemaligen Provinz Pannonien kennen lernen und schützen sollen. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen

<ul style="list-style-type: none"> • Die Gründung Roms und die Anfänge der römischen Eroberungen • Die Punischen Kriege • Ende der Republik und die Entstehung der Alleinherrschaft • Die Kaiserzeit • Kunst und Wissenschaft im alten Rom • Alltägliches Leben im Römischen Reich • Die Provinz Pannonien • Entstehung und Verbreitung des Christentums • Fall des Weströmischen Reiches 	<p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – einfache historische Quellen verstehen und mit Hilfe von Fragen bearbeiten; – Informationen aus Text und Bild zu den römischen Themen sammeln und diese miteinander vergleichen (z. B. <i>Rom, Bekleidung und Bauwerke</i>); – die gelernten historische Begriffe richtig verwenden; – Informationen aus Bildern und historischen Landkarten entnehmen (z. B. <i>die Punischen Kriege</i>). <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> historische Wahrheit und Fiktion anhand je einer griechischen und römischen Sage voneinander trennen (z. B. <i>die Geschichte von Romulus und Remus</i>); die historische Rolle von Rom bezüglich der römischen Expansion verstehen (z. B. <i>die positiven und negativen Folgen der römischen Eroberungen</i>); – Archäologische Funde aus dieser Zeit beobachten und Funde mit Rekonstruktionen vergleichen (z. B. <i>die frühchristliche Grabkammer mit dem Krug in Pécs und ihr Rekonstruktionsmodell</i>); <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> alte Sagen aus der griechischen und römischen Zeit erzählen und dramatisieren, an einem Situationsspiel teilnehmen (z. B. <i>die Geschichte von Romulus und Remus</i>); Informationen zuordnen (z. B. <i>eine zusammenfassende Tabelle über Rom mit angegebenen Informationen ausfüllen</i>). <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> geschichtliche Ereignisse in eine chronologische Reihenfolge 	<p><i>Fremdsprachen:</i></p> <p>Beispiele für lateinische Fremdwörter in der ungarischen sowie in den gelernten Fremdsprachen.</p> <p><i>Mathematik:</i></p> <p>Die römischen Zahlen.</p> <p><i>Ethik:</i></p> <p>Die religiöse Gemeinschaft und die religiösen Einrichtungen. Weltbild und Lehren der großen Weltreligionen.</p> <p><i>Naturkunde:</i></p> <p>Der Begriff „Halbinsel“ und ihre Merkmale im Wirtschaftsleben. Die die Italienische Halbinsel auf der Landkarte Europas.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Überreste altertümlicher Bauwerke (z. B. <i>das Kolosseum in Rom</i>). Darstellung des Menschen in der römischen Kunst; Porträtbildhauerei; frühchristliche und byzantinische Kirchen.</p> <p><i>Medien:</i></p> <p>Filmausschnitte aus berühmten Spielfilmen: z. B. <i>Ridely Scott: Der Gladiator</i>; <i>William Wyler: Ben Hur</i>; <i>Franco Zeffirelli: Jesus von Nazareth</i>.</p>
---	---	---

	<p>stellen und diese an einer Zeitleiste darstellen; die Italienische Halbinsel auf der Landkarte lokalisieren und die natürlichen Gegebenheiten (Oberfläche, Küstengebiet) beobachten und deren Folgen mit Hilfe von Fragen nennen; die Ausdehnung des Römischen Reiches auf Landkarten befolgen und sein Gebiet im heutigen Europa lokalisieren; -parallele Zeitleisten anfertigen (z. B. <i>Darstellung der römischen historischen Ereignisse</i>).</p>	
Grundbegriffe	<p>Stadt, Staat, Reich, Alleinherrschaft, Gesellschaft, Gesellschaftsschichten, Wirtschaft, Produktion, Handel, Lebensweise, Kultur, Religion, Polytheismus, Monotheismus, religiöse Verfolgung</p>	
Kenntnisse	<p>Begriffe: Königtum, Republik, Kaisertum, Mythos (Pl. Mythen), Volksversammlung, Legion, Sklave, Provinz, Völkerwanderung, Germanen (Pl.), Neues Testament</p> <p><u>Historische Personen:</u> Romulus, Hannibal, Julius Caesar, Augustus, Jesus von Nazareth, Maria, Joseph, Attila</p> <p><u>Topographie:</u> Italienische Halbinsel, Rom, Karthago, Sizilien, Römisches Reich, Pannonien, Aquincum, Sopianae, Judäa, Betlehem</p> <p><u>Chronologie:</u> 44 v. Chr. (Caesars Tod), 476 (Fall des Weströmischen Reiches, das Ende des Altertums)</p>	

Tematikai egység	A középkori Európa világa	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	<p>Olvasmányok – mesék és valós történetek –, filmek a középkor világából/világáról: királyok, lovagok, polgárok, parasztok.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a különböző népek vallása, kulturális, társadalmi és gazdasági tevékenysége kölcsönösen hat egymásra. Látja, hogy a közösségeket a munka tartja fenn, a gazdasági fejlődés szempontjából pedig fontos az egyéni érdekelttség, valamint azt, hogy a társadalmi életet a szellemi és anyagi viszonyok együttesen határozzák meg. Érzékeli, hogy a korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak (lovagi kultúra, humanizmus stb.) máig mutató hatásuk van. Felismeri a középkori keresztény államok kialakulása jelentőségét.</p>	

	Képes a középkori Európa főbb változásainak a bemutatására, meghatározó vallásainak megkülönböztetésére jellegzetességeik alapján. Sokoldalúan és kritikus szemlélettel megismeri a középkori ember életét, és. szóbeli kifejezőképességét fejleszti erről szóló történetek elbeszélésével.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A Frank Birodalom és keresztény királyságok. A Bizánci Birodalom. • Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai. Az iszlám kulturális hagyatéka. • A keresztény egyház felépítése, jellemzői. • A fontosabb európai államok az első ezredfordulón. • Az uradalmak. Földesurak és jobbágyságok. • A keresztény egyház. Világi papok és szerzetesek. • Lovagi életmód, lovagi erények. A kereszties hadjáratok. • A középkori városok. A katedrálisok és a gótika. • A polgárok. • A céhek kialakulása, feladatai és működésük. • A távolsági kereskedelem vízen és szárazföldön. • Járványok a középkorban. • A középkori Európa öröksége. • A humanizmus és a reneszánsz. A könyvnyomtatás. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori élet színtereinek, főbb jellemzőinek megismerése. <i>(Pl. a földesúri vár felépítésének, az egyes részek funkciójának számba vétele képek alapján.)</i> – Ismeretek gyűjtése az érett középkorról. <i>(Pl. a reneszánsz stílus jegyeinek megfigyelése festmények, szobrok és épületek képeinek segítségével; a vallási fanatizmus megnyilvánulásai.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi csoportok jellegzetességeinek felismerése, összevetése. <i>(Pl. a bencés rend legfontosabb jellegzetességeinek ismerete; társadalmi csoportok [szerzetesek, lovagok] közös jellemzői.)</i> – A középkori városok jellegzetességeinek számbavétele, magyarázata, az életmód jellemzői. <i>(Pl. képek és térképek segítségével megértetni, miért az adott helyen alakultak ki a középkori városok.)</i> – Kérdések megfogalmazása egyszerű írásos források alapján. <i>(Pl. a könyvnyomtatás elterjedésének jelentősége a kultúrában.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Középkori témájú mesék, mondák a királyokról, lovagokról, földesurakról.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> A híresebb középkori városok nevének helyes kiejtése a tanult nyelven.</p> <p><i>Matematika:</i> Az „arab” számok eredete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A középkori építészet, a román és a gótikus stílus jellemzői; középkori freskók, táblaképek, üvegablakok és oltárszobrok. Reneszánsz paloták. A reneszánsz nagy mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Gregorián énekek, a reneszánsz zene.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Érdekességek a testedzés történetéből – a parasztlak sportjai, lovagi játék</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – A középkori életmód ismertetése szóban vagy feldolgozása játékos formákban. <i>(Pl. apródból lovag – a lovaggá válás folyamatának megbeszélése dramatizált formában)</i> – Események, történetek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. hűbéri eskü, lovaggá avatás.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori birodalmak térképen való elhelyezése. <i>(Pl. a Frank Birodalom, a Bizánci Császárság.)</i> – Az időszak használatának, valamint a tanult évszámokkal való számítás gyakorlása. <i>(Pl. a tanult események elhelyezése az időszalagon.)</i> 	
--	--	--

Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, falu, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, politika, állam, államforma, királyság, császárság, egyeduralom, birodalom, vallás, vallásüldözés, kultúra.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> középkor, uradalom, hűbérúr, hűbéres, vár, jobbágy, robot, majorság, iszlám, pápa, szerzetes, eretnek, kolostor, kódex, lovag, középkori város, céh, járvány, távolsági kereskedelem, könyvnyomtatás.</p> <p><i>Személyek:</i> Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Gutenberg.</p> <p><i>Topográfia:</i> Bizánci Császárság, Frank Birodalom, Mekka, Arab Birodalom, Német-római Császárság.</p> <p><i>Évszámok:</i> 622 (Mohamed „futása”), 800 (Nagy Károly császár), XV. század (könyvnyomtatás).</p>

Thematische Einheit	Europa im Mittelalter	Stundenzahl 7 Stunden
Vorkenntnisse	Olvasmányok – mesék és valós történetek –, filmek a középkor világából/világáról: királyok, lovagok, polgárok, parasztok.	
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler:</i></p> <p>·erkennt, dass die verschiedenen Völker durch ihre Religion, Kultur, Gesellschaft und Wirtschaft gegenseitig aufeinander wirken;</p>	

	<p>sieht, dass die Gemeinschaften durch die Arbeit erhalten werden und erkennt, dass zu der wirtschaftlichen Entwicklung auch das persönliche Interesse des Individuums von großer Bedeutung ist;</p> <p>erkennt, dass die geistigen und materiellen Verhältnisse das gesellschaftliche Leben gemeinsam bestimmen;</p> <p>versteht, dass die religiösen und geistigen Strömungen jener Zeit (ritterliche Kultur, Humanismus, usw.) bis heute eine Auswirkung haben;</p> <p>erkennt, welche Bedeutung die Entstehung der mittelalterlichen christlichen Staaten hatte.</p>
--	---

Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die Germanen und die Völkerwanderung • Das Frankenreich. Karl der Große • Das Byzantinische Reich • Entstehung und Glaubenslehre des Islam. Die Leistungen der Araber • Menschen in den Dörfern: Die Grundherrschaft – Grundherren und Leibeigene • Menschen in den Klöstern und die weltliche Kirche • Menschen in den Burgen: Das Leben der Ritter und die Kreuzzüge • Menschen in den Städten. Stadtbewohner, Stadtbild, Märkte und Zünfte • Der mittelalterliche Handel • Die Kunst des Mittelalters, das Zeitalter der Kathedralen • Seuchen im Mittelalter 	<p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Informationen aus Text und Bild zu den Orten des mittelalterlichen Lebens sammeln und deren Merkmale beschreiben, bzw. erklären (z. B. <i>Teile der mittelalterlichen Burg und deren Funktionen</i>); – Informationen zuordnen (z. B. <i>die Erziehung zum Ritter</i>); – Merkmale der Stilrichtungen des Mittelalters mithilfe von Bildern, Gemälden und Statuen beobachten; – Merkmale der Stilrichtungen des Mittelalters mithilfe von Bildern, Gemälden und Statuen beobachten. <p><i>Kritisch denken:</i></p> <p>Merkmale gesellschaftlicher Gruppen erkennen, vergleichen und Personen zu diesen Gruppen zuordnen (z. B. <i>Mönche - die</i></p>	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Märchen mit mittelalterlichen Themen, Sagen über Könige, Ritter und Gestalten aus dem Mittelalter.</p> <p><i>Fremdsprachen:</i></p> <p>Richtige Aussprache von mittelalterlichen Städtenamen in den gelernten Fremdsprachen.</p> <p><i>Mathematik:</i></p> <p>Ursprung der „arabischen“ Zahlen.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Die mittelalterliche Architektur, Merkmale der Romanik und Gotik. Mittelalterliche Fresken, Tafelbilder, Glasfenster und Altarskulpturen. Renaissancepaläste und große Künstler der Renaissance.</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Gregorianlieder und die Musik der Renaissance.</p> <p><i>Sport:</i></p> <p>Informationen aus der Sportgeschichte: Der Sport der Bauern und die Ritterturniere.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Erfindungen des Mittelalters: Buchdruck, Schießpulver und Feuerwaffen • Der Humanismus und die Renaissance 	<p><i>Benediktiner, oder die Ritter</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> · die Merkmale der mittelalterlichen Städte erklären und das alltägliche Leben in den Städten beschreiben; (z. B. <i>die Entstehungsorte der mittelalterlichen Städte</i>); · zu einfachen Quellen Fragen stellen (z. B. <i>die Bedeutung der Verbreitung von dem Buchdruck in der Kultur</i>)” · die Lebensverhältnisse des mittelalterlichen und des heutigen Menschen vergleichen. <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · mit Hilfe von Informationen eines Satzbaukastens die Erziehung zum Ritter erklären; · historische Ereignisse dramatisieren (z. B. <i>Lehnseid, Ritterschlag</i>); · Gefühle der mittelalterlichen Menschen nachempfinden (<i>Szenen aus dem Alltag einer mittelalterlichen Stadt, z. B. einen Tag auf dem mittelalterlichen Markt dramatisieren</i>); <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · die mittelalterlichen Reiche auf der Landkarte lokalisieren (z. B. <i>Byzantinisches Reich, Frankenreich</i>); - Zeitleiste erstellen und geschichtliche Ereignisse darstellen. 	<p><i>Medien:</i></p> <p>Ausschnitte aus berühmten Spielfilmen (z. B. <i>Mel Gibson: Braveheart / A rettethetelen; Luc Besson: Jeanne d’Arc</i>).</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Handel, Geldwirtschaft, Markt, Politik</p>	

	<p>Mittelalter, Grundherrschaft, Lehnsherr, Lehnsman / Vasall, Burg, Leibeigene, Fronddienst, Meierhof, Islam, Papst, Mönch, Ketzer, Kloster, Kodex, Ritter, mittelalterliche Stadt, Zunft, Seuche, Fernhandel, Buchdruck</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Karl der Große, Mohammed, Heiliger Benedikt, Gutenberg</p> <p><u>Topographie:</u></p> <p>Byzantinisches Reich, Frankenreich, Mekka, Arabisches Reich, Heiliges Römisches Reich Deutscher Nation</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>622 (Mohammeds Flucht aus Mekka, Anfang der islamischen Zeitrechnung)</p> <p>800 (Kaiserkrönung von Karl dem Großen),</p> <p>15. Jh. (Buchdruck)</p>
--	--

Tematikai egység	A magyarság történetének kezdetei és az Árpádok kora	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Magyar népmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi, mesefajták; mondák, regék, legendák. Alsó tagozatos olvasmányok a hun-magyar mondakörből, a vérszerződésről, a honfoglalásról, Szent Istvánról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló megbecsüli az országalapítók és -építők (uralkodók és közemberek) munkáját és emlékét. Felismeri a közösségi összefogás, áldozatkészség és helytállás erejét a haza építésében és védelmében. Értékeli hazánk európai keresztény államközösségbe való sikeres beilleszkedését, felismeri a keresztény értékrend máig ható elemeit és azok jelentőségét. Belátja, hogy az utókor a korszak szereplőit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékeli.</p> <p>Megismeri és feldolgozza a magyarság régmúltját, a tények és a vitatott kérdések (eredet, rokonság stb.) együttes feltárásával is. Felismeri a mondák és valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat egyaránt. Különböző források feldolgozása és ütköztetése révén fejleszti kritikai gondolkodását.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Mondák, krónikák és történetek a magyarság eredetéről és vándorlásáról. • Az ősi magyar harcmodor. Honfoglalás és letelepedés a Kárpát-medencében. A kalandozó hadjáratok. • A keresztény magyar állam megalapítása, 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar őstörténetre vonatkozó ismeretek szerzése különböző típusú forrásokból. (Pl. a rovásírásos ABC megismerése.) – Történetek megismerése és feldolgozása. (Pl. Szent István és Szent László legendáiból.) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>A hun-magyar mondakör. Részletek magyar szentek legendáiból.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>A Kárpát-medence tájegységei, gazdaságföldrajzi jellegzetességeik.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p>

<p>Géza fejedelem és Szent István intézkedései.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A keresztény magyar állam megerősítése Szent László és Könyves Kálmán uralkodása idején. • A tatárjárás. Az ország újjáépítése a tatárjárás után. IV. Béla, a második honalapító. • Árpád-kori kulturális örökségünk. 	<p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Forrásütköztetés a honfoglaló magyarok életmódjára vonatkozó ismeretek megbeszélése során (<i>Pl. az ősi magyar hitvilág és az új vallás összehasonlítása.</i>) – Történelmi személyiség jellemzése (<i>pl. Szent István király Intelmeinek rövid részletei alapján.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók, kiselőadások tartása. (<i>Pl. Csaba királyfi, a vérszerződés, a fehér ló mondája.</i>) – Rekonstrukciós rajzok elemzése. (<i>Pl. az ősi magyar öltözködés, lakhely, szerszámok és fegyverek.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi mozgások megragadása. (<i>Pl. a honfoglalás útvonalai.</i>) – Kronológiai adatok rendezése. (<i>Pl. a jelentősebb Árpád-házi uralkodók elhelyezése az időszalagon.</i>) 	<p>A magyar népzene régi rétegű és új stílusú népdalai, a népi tánczene.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Festmények, szobrok és filmek a magyar mondavilágról, a vérszerződésről, a honfoglalásról és az államalapításról. Népvándorlás kori tárgyak. A román stílus hazai emlékei.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, gazdaság, termelés, politika, állam, királyság, államszervezet, törvény, adó, vallás, vallásüldözés, kultúra.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> hun, finnugor, félnomád életmód, törzs, nemzetség, nagycsalád, fejedelem, táltos, honfoglalás, kalandozás, vármegye, tized, ispán, tatár, kun.</p> <p><i>Személyek:</i> Attila, Álmos, Árpád, Géza fejedelem, Szent István, Gellért püspök, Szent László, Könyves Kálmán, IV. Béla, Szent Margit.</p> <p><i>Topográfia:</i> Urál, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Erdély, Esztergom, Pannonhalma, Székesfehérvár, Buda, Muhi.</p> <p><i>Évszámok:</i> IX. század (Etelköz), 895–900 (a honfoglalás), 997–(1000)–1038 (I. /Szent/ István uralkodása), 1077 (I. /Szent/ László trónra lépése), 1241–1242 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása).</p>	

Thematische Einheit	Anfänge der ungarischen Geschichte und die Árpádenzeit	Stundenzahl 8 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · schätzt das Werk der Staatsgründer und die Taten von Herrschern und einfachen Menschen, die Ungarn im Laufe der Geschichte erbauten und entwickelten; · erkennt, dass Zusammenhalt, Opferbereitschaft und Standhaftigkeit in der Gemeinschaft zur Förderung und zum Schutz des Landes von großer Bedeutung sind; · versteht, dass sich Ungarn an das christliche Europa erfolgreich anpassen konnte und versteht die Bedeutung der christlichen Wertordnung auch für unsere Zeit; · sieht ein, dass die Menschen einer historischen Zeit aufgrund ihrer Taten für die Gemeinschaft bewertet werden; · lernt die Urgeschichte des Ungartums kennen und versteht, dass in der Frage der Herkunft und Verwandtschaft unseres Volkes unterschiedliche Meinungen vorhanden sind; · erkennt die Verbindungen zwischen Sage und Wahrheit und auch die Widersprüche zwischen ihnen. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Sagen und Chroniken über die Herkunft und Wanderung des ungarischen Volkes • Die Landnahme • Die Streifzüge. Kampfmethoden der Ungarn • Die Staatsgründung: Fürst Géza und István I. • Festigung der christlichen, feudalen Ordnung während der Herrschaft von László I. und Könyves Kálmán • Tatarensturm und Wiederaufbau: Béla IV., der zweite Staatsgründer • Kultur der Árpádenzeit 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Informationen zu der ungarischen Urgeschichte aus Text und Bild sammeln (z. B. <i>die Runenschrift</i>); – den Inhalt von Legenden zusammenfassen und erzählen (z. B. <i>die Legenden vom Heiligen István und vom Heiligen László</i>). <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · aufgrund historischer Quellen die Lebens- und Denkweise der Ungarn in der Zeit der Landnahme untersuchen (z. B. <i>die alte heidnische Glaubenswelt und die neue</i> 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Hunnisch-ungarischer Sagenkreis. Legenden ungarischer Heiligen.</p> <p><i>Naturkunde:</i></p> <p>Landschaften des Karpatenbeckens und ihre wirtschaftsgeographischen Merkmale.</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Ungarische Volksmusik, ungarische Volkslieder alten und neuen Typs und die ungarische Volkstanzmusik.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Gemälde, Skulpturen und Filme über ungarische Sagen (z. B. <i>der Blutvertrag, die Landnahme und die Staatsgründung</i>). Gegenstände</p>

	<p><i>christliche Religion miteinander vergleichen);</i></p> <p>eine historische Persönlichkeit charakterisieren (z. B. den Heiligen István aufgrund kurzer Ausschnitte aus seinem Werk „Intelmek“ an Herzog Imre).</p> <p><i>Kommunizieren:</i></p> <p>Referate, Vorträge halten (z. B. über den Königssohn Csaba, den Blutvertrag, die Sage des Weißen Pferdes, über den Goldschatz von Nagyszentmiklós);</p> <p>Rekonstruktionszeichnungen erklären (Kleidungsstücke, Behausung, Geräte und Waffen der alten Ungarn);</p> <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <p>Völkerbewegungen mit Hilfe des Geschichtsatlasses lokalisieren, befolgen (z. B. die Wanderung des ungarischen Volkes);</p> <p>- chronologische Daten einordnen und darstellen (z. B. die bedeutendsten Könige der Árpádenzeit in die Zeitleiste eintragen).</p>	<p>aus dem Zeitalter der Völkerwanderung.</p> <p>Romanische Baudenkmäler in Ungarn.</p> <p><i>Medien:</i></p> <p>Ausschnitte aus berühmten Spielfilmen (z. B. Koltay Gábor: Honfoglalás; Koltay Gábor: István, a király).</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Hunne, finnisch-ugrisch, halbnomadische Lebensweise, Stamm, Sippe, Großfamilie, Fürst, Schaman (táltos), Landnahme, Streifzug, Komitat, Zehntel, Gespan, Tatar, Kumane</p> <p><u>Historische Personen:</u> Attila, Álmos, Árpád, Fürst Géza, Heiliger István (I.), Bischof Gellért, Heiliger László (I.), Könyves Kálmán, Béla IV., Heilige Margit</p> <p><u>Topographie:</u> Ural, Etelköz / Zwischenstromland, Verecke-Pass, Karpatenbecken, Siebenbürgen, Esztergom, Pannonhalma, Székesfehérvár, Buda, Muhi</p> <p><u>Chronologie:</u></p>	

	9. Jh. (Etelköz), 895-900 (die Landnahme), 997- (1000)-1038 (die Herrschaft von István I.), ab 1077 (László I.), 1241-42 (der Tatarensturm), 1301 (Aussterben des Árpádenhauses)
--	---

6. évfolyam

Tematikai egység	Óraszám	Thematische Einheit	Stundenzahl
A Magyar Királyság virágkora	13 óra	Das ungarische Königtum als bedeutende Macht Europas (Die Zeit der Anjous, Zsigmond und Hunyadis)	7 Stunden
A világ és Európa a kora újkorban	14 óra	Die Welt und Europa in der frühen Neuzeit	7 Stunden
Magyarország a kora újkorban	18 óra	Ungarn in der Frühen Neuzeit	9 Stunden
A forradalmak és a polgárosodás kora Európában	8 óra	Revolutionen und bürgerliche Bewegungen in Europa	4 Stunden
A forradalmak és a polgárosodás kora Magyarországon	12 óra	Revolutionen und bürgerliche Bewegungen in Ungarn	6 Stunden
Szabadon felhasználható órakeret (helyi sajátosságok, múzeumlátogatás, projektmunka)	7 óra	Sonstiges (Projektarbeit, Vorträge, Exkursion, usw)	3 Stunden
Éves óraszám	72 óra +	Jährliche Stundenzahl	36 Stunden

Tematikai egység	A Magyar Királyság virágkora		Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudatosul a tanulóban, hogy a királyokat, uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságaik és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet. Látja a törökellenes harcok hősiességének máig ható példáját. Felismeri az összefogás jelentőségét egy függetlenségéért küzdő nép életében. Látja a történelmi személyiség szerepét, jelentőségét, képes személyek, csoportok tetteinek megindokolására, valamint történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetésére. Megérti és értelmezi a képi és írásos források szövegét.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> A királyi hatalom megerősítése I. Károly idején. Nagy Lajos, a lovagkirály. Főbb törvényei. Egy középkori város: Buda. 	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése szöveges és képi forrásokból. (<i>Pl. I. Károly politikai és gazdasági intézkedése írásos és képi források felhasználásával.</i>)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népmesék és mondák Mátyás királyról. Arany János: Toldi. <i>Ének-zene:</i> Reneszánsz zene Mátyás király udvarából. <i>Vizuális kultúra:</i>	

<ul style="list-style-type: none"> • Hunyadi János törökellenes harcai. • A nándorfehérvári diadal. • Hunyadi Mátyás uralkodása és reneszánsz udvara. • A mohácsi vereség és következményei. Buda eleste. 	<ul style="list-style-type: none"> – Történeti események feldolgozása mai szövegek és rövid korabeli források alapján. <i>(Pl. a nándorfehérvári győzelem.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl. egy vár makettje és romjai.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadások tartása. <i>(Pl. Élet a középkori Budán.)</i> – Uralkodók és politikájuk jellemzése. <i>(Pl. a lovagkirály külső és belső tulajdonságai.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szinkronisztikus vázlat készítése <i>(pl. a XIV-XV. századi egyetemes és magyar történelmi eseményeiről).</i> 	<p>A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon.</p> <p>A középkori Buda műemlékei. Mátyás visegrádi palotája. A corvinák.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, törvény, királyság, vallás, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> aranyforint, nádor, nemes, ősiség és kilenced törvénye, kormányzó, végvár.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán.</p> <p><i>Topográfia:</i> Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1308 (I. Károly), 1456 (Nándorfehérvár), 1458-1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), 1526 (a mohácsi vereség).</p>	

Tematikai egység	Blütezeit des ungarischen Königreiches	Stundenzahl 7 Stunden
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt die bewegende Kraft des gesellschaftlichen Zusammenschlusses eines Volkes während der Türkenkämpfe; · erkennt die hervorragende gemeinschaftsbildende Rolle einiger herausragenden historischen Persönlichkeiten; · kann die Handlungen historischer Persönlichkeiten oder Gruppen deuten und begründen; 	

	<p>erkennt den Unterschied zwischen erfundenen und wahren Elementen von Erzählungen; versteht und deutet Bild- und Textquellen.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Verstärkung der königlichen Macht unter Károly I. • Lajos der Große, der Ritterkönig • Eine mittelalterliche Stadt: Pécs/Fünfkirchen • Die Türkenkämpfe von Hunyadi János und sein Sieg bei Nándorfehérvár • Hunyadi Mátyás und sein Renaissancehof • Die Niederlage bei Mohács und ihre Folgen • Der Fall von Buda, die Dreiteilung des Landes 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aus Text- und Bildquellen Informationen entnehmen (z.B. die politischen und wirtschaftlichen Maßnahmen von Károly I.); <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - historische Baudenkmäler (z.B. die Ruinen einer mittelalterlichen Burg) mit Rekonstruktionszeichnungen vergleichen; <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - einen Vortrag über das Leben einer mittelalterlichen Stadt in Ungarn halten (z.B. Pécs/Fünfkirchen); <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - - eine synchrone Zeitleiste erstellen (z.B. die ungarische Geschichte und Weltgeschichte im 15. Jahrhundert miteinander vergleichen). 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Märchen und Sagen über König Mátyás; Arany János: Toldi</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Renaissancemusik aus dem Hof von König Mátyás</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Baudenkmäler der Gotik und der Renaissance, der königliche Palast von Mátyás in Visegrád; die Corvinen.</p>
Fogalmak, adatok	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Aufschwung, Untergang, Steuer, Goldforint, Palatin, Adelige, Avitizität, Neuntel, Gouverneur, Grenzburg</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Károly I., Lajos I. (der Große), Zsigmond von Luxemburg, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, Suleiman I.</p> <p><u>Topographie:</u></p> <p>Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>1308-1342 (Károly I.),</p> <p>1456 (der Sieg bei Nándorfehérvár),</p> <p>1458-1490 (die Herrschaft von Mátyás Hunyadi),</p> <p>1526 (die Niederlage bei Mohács)</p>	

Tematikai egység	A világ és Európa a kora újkorban		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai és iskolán kívüli ismeretek a protestáns vallásokról. Olvasmányok vagy filmelmények a Napkirályról és udvaráról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulóban tudatosul, hogy az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. Felismeri, hogy a felfedezők, újtók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. Látja, hogy a fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázzák, gyarmatosítják a fejletlenebbeket, valamint, hogy az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer háborúhoz vagy polgárháborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak.</p> <p>Felismeri a földrajzi felfedezések jelentőségét és hatását az európai és amerikai életmódra. Megérti a XVI-XVII. századi vallási megújulás okait és jelentőségét. Képes élményszerű ismeretek szerzésére a kora újkori „fényes udvarokról”, információk gyűjtésére, képi és szöveges források együttes kezelésére, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használatára. Párhuzamokat keres megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> • A földrajzi felfedezések okai és céljai. Hódítók és meghódítottak. • A felfedezések hatása az európai (és amerikai) életre. • A reformáció és a katolikus megújulás. • Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában. • A Napkirály udvara. • A felvilágosodás kora. • Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi harca. Az Egyesült Államok létrejötte. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése és rendszerezése tanári elbeszélés, tankönyvi szövegek és képek alapján. <i>(Pl. a Kolumbusz előtti Európán kívüli világról.)</i> – Következtetések levonása a feldolgozott információkból. <i>(Pl. a reformáció fő tanításai egy Luther-szövegrészlet alapján.)</i> – Írásos vagy rajzos vázlat elemzése. <i>(Pl. a királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán <i>(pl. a felfedezések okai és céljai)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A protestáns templomok külső-belső arculata. A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>A barokk és a klasszikus zene néhány mestere.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – Beszámoló készítése. (Pl. egy felfedező útja.) – Saját vélemény megfogalmazása (pl. a felvilágosodás jelentőségéről). – Összehasonlító táblázatok készítése (pl. a katolikus és protestáns vallások különbségeiről). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A korszak néhány kiemelt eseményének elhelyezése az időszalagon. – Néhány kiemelt esemény megjelölése kontúrtérképen. (Pl. a felfedező utak és az első gyarmatok.) 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, politika, állam, államszervezet, alkotmányos királyság, köztársaság, parlamentarizmus, birodalom, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> újkor, felfedező, gyarmat, manufaktúra, reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, felvilágosodás, alkotmány.</p> <p><i>Személyek:</i> Kolumbusz, Luther, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, Washington.</p> <p><i>Topográfia:</i> Amerika, Versailles, London, Szentpétervár.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1492 (Kolumbusz), 1517 (Luther fellépése), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat).</p>	

Thematische Einheit	Die Welt und Europa in der frühen Neuzeit	Stundenzahl 7 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · kennt die wichtigsten technischen Erneuerungen der Zeit; · versteht die wichtigsten Beweggründe der Entdeckungen; · erkennt die Widersprüche der Kolonisierung und die verheerenden Folgen unter der einheimischen Bevölkerung; · sieht die Folgen der Entdeckungen auf die Lebensweise der Menschen in Europa und in Amerika; · versteht Ursachen und Wichtigkeit der religiösen Erneuerung; · erkennt Zusammenhänge zwischen geschichtlichen Ereignissen und dem Alltagsleben unserer Zeit. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen

<ul style="list-style-type: none"> • Gründe und Ziele der geographischen Entdeckungen. Eroberer und Eroberte • Die Folgen der Entdeckungen auf das Leben in Europa und Amerika • Die Reformation und Gegenreformation • Konstitutionelle Monarchie in England • Der Hof des Sonnenkönigs • Das Zeitalter der Aufklärung • Unabhängigkeitsbestrebungen der nordamerikanischen Kolonien. Die Gründung der USA 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · schriftlichen Quellen und Bildern Informationen entnehmen (z. B. <i>die Welt vor den Entdeckungsreisen; Königshöfe</i>); · Informationen selbstständig ordnen und interpretieren (z. B. <i>die Lehren der Reformation anhand eines Textausschnittes</i>); <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Gründe und Ziele historischer Ereignisse trennen. <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Berichte erstellen (z. B. <i>über die Reise eines Entdeckers</i>); · eigene Meinung bilden (z. B. <i>über die Wichtigkeit der Aufklärung</i>); · vergleichende Tabellen erstellen (z.B. <i>über die Lehren des Katholizismus und der Reformation</i>). <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · eine Zeitleiste erstellen (z.B. <i>mit den wichtigsten Ereignissen des Zeitalters</i>); · Entdeckungsreisen anhand einfacher Kartenskizzen darstellen. 	<p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Protestantische Kirchen; die wichtigsten Merkmale des Barocks; as Schloss von Versailles und Sankt Petersburg</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>die wichtigsten Vertreter der Barockmusik</p> <p><i>Medien:</i></p> <p>Filmausschnitte aus populären Spielfilmen (z.B. <i>Ridles Scott: Die Eroberung des Paradieses, Eric Till. Luther, Mel Gibson: Der Patriot</i>)</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Neuzeit, Entdecker, Kolonie, Manufaktur, Reformation, Protestant, Jesuiten, katholische Erneuerung, Aufklärung, Verfassung</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Kolumbus, Luther, Calvin, Cromwell, Ludwig XIV., Rousseau, Washington</p> <p><u>Topographie:</u></p> <p>Amerika, Versailles, London, Sankt Petersburg</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>1492 (Kolumbus' erste Reise nach Amerika), 1776 (Unabhängigkeitserklärung der USA)</p>	

Tematikai egység	Magyarország a kora újkorban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Mondák és történetek Hunyadi Jánosról, a török ellenes harcok világáról, az „igazságos” Mátyásról, valamint a mohácsi tragédiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. A tanuló felismeri, hogy az ország közösségeinek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítókkal szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett megegyezést eredményezhet. Felismeri a török terjeszkedés megállításának jelentőségét hazánk és Európa szempontjából. Érzékeli, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. Látja a politikai megosztottság következményeit. Észleli, hogy az egyeduralkodó törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. Képes egymásnak ellentmondó források értékelésére. Igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A három részre szakadt ország lakóinak élete. • Végvári harcok – végvári hősök. A nagy várháborúk éve (1552). • Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon. • Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején. • Élet a török hódoltságban. • Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században, a török kiűzése. • A Rákóczi-szabadságharc hősei. • Az ország újjáépítése, a hódoltsági területek benépesítése. • <i>Az ország új etnikai térképe,</i> • <i>kisebbség, többség, nemzetiségek.</i> 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információgyűjtés, rendszerezés a tankönyvből és olvasókönyvekből (<i>pl. a végvári katonák életéről</i>). – Életmód-történeti ismeretek gyűjtése. (<i>Pl. a kor jellegzetes magyar, német és török ruházódása.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A három országrész jellegzetességeinek összevetése. – A személyiség szerepe a történelemben: (<i>Pl. II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadás tartása a reformációról és ellenreformációról. (<i>Pl. kulturális hatásuk elemzése.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi térkép elemzése. (<i>Pl. információk gyűjtése a három részre</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Arany János: Szondi két apródja.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet jellegzetességei. A török hódoltság műemlékei: mecsetek, minaretek és fürdők.</p>

	<i>szakadt ország térképének segítségével.)</i>	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, nemzetiség, népességfogyás, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államszervezet, rendelet, birodalom, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> végvár, hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, kuruc, labanc, hajdú, úrbér, jobbágyrendelet, zsellér, betelepítés, türelmi rendelet.</p> <p><i>Személyek:</i> Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Pozsony, Bécs, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk” éve), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc), 1740–1780 (Mária Terézia).</p>	

Thematische Einheit	Ungarn in der frühen Neuzeit	Stundenzahl 9 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - erkennt die patriotische Rolle von herausragenden historischen Persönlichkeiten; - sieht den Schicksal des Ungarischen Königreiches zwischen den beiden Großmächten und erkennt seine Rolle in der Aufhaltung der türkischen Eroberungsversuche - ist in der Lage. Quellen aus unterschiedlichen Standpunkten miteinander vergleichen - erkennt die Rolle der deutschen Einwanderer in dem Wiederaufbau des Landes. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Leben im dreigeteilten Ungarn • Grenzburgkämpfe und ihre Helden • Reformation und katholische Erneuerung in Ungarn • Die Blütezeit Siebenbürgens unter Bethlen Gábor • Alltagsleben im „Hódoltság“ • Aufstände gegen Habsburg, religiöse 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln, strukturieren und lernen:</i></p> <p>Informationen aus dem Schulbuch und aus anderen Lehrwerken entnehmen und (z. B. über das Leben der Grenzburgsoldaten, die Kleidung der Türken, Ungarn, Deutschen charakterisieren);</p> <p>Ansiedlungsurkunden untersuchen und deuten;</p> <p><i>Kritisch denken:</i></p>	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Gárdonyi Géza: Egri csillagok</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Baudenkmäler des Barocks, türkische Baudenkmäler (Dschami, Minaret, Bäder)</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Volkslieder, Kurutzenlieder, Barockmusik in Ungarn</p>

<p>Bewegungen im 17. Jahrhundert und die Vertreibung der Türken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der Rákóczi-Freiheitskampf • Neubesiedlung und Wiederaufbau des ungarischen Königreiches • Die Ansiedlung der Deutschen in Ungarn 	<p>die drei Landesteile miteinander vergleichen historische Persönlichkeiten charakterisieren (z. B. <i>Rákóczi Ferenc II.</i>).</p> <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kleiner Vortrag über die Reformation und über die Gegenreformation (z. B. <i>ihre kulturelle Auswirkungen</i>). <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - geschichtliche räumliche Veränderungen mit Hilfe verschiedener Landkarten feststellen (z. B. <i>die Dreiteilung Ungarns</i>); - die deutschen Siedlungsgebiete des Königreich Ungarns erkennen und charakterisieren. 	
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Grenzburg, Hódoltság, Sultan, Spahi, Janitschar, Kurutzen, Labantzen, Heiducken, Urbarium, Bauernpatent, Häusler, Toleranzpatent, Ansiedlung, Einwanderung, Ulmer Schachtel</p> <p><u>Historische Personen:</u> Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, Rákóczi Ferenc II., Maria Theresia, Joseph II.,</p> <p><u>Topographie:</u> Preßburg, Wien, Fürstentum Siebenbürgen, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen, Schwäbische Türkei, Sathmar, Buchenwald, Schildgebirge, Ofner Bergland, Batschka, Banat, Slawonien, Syrmien</p> <p><u>Chronologie:</u> 1541 (Buda in türkischen Händen), 1552 (das Jahr der „Burgkämpfe“), 1686 (Zurückeroberung von Buda), 1703–1711 (Rákóczi Aufstand), 1740–80 (Maria Theresia)</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>A forradalmak és a polgárosodás kora Európában</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonnól. A gőz szerepe az első ipari forradalomban.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. Látja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. Megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi. Látja a középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbségeket. Értékeli a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait. Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát. Képes a történeti forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<ul style="list-style-type: none"> • A francia forradalom és vívmányai. A jakobinus terror. • Napóleon felemelkedése és bukása. • Az ipari forradalom első feltalálói és találmányai. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. (Pl.) – Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből. (Pl. az <i>Emberi és polgári jogok nyilatkozatából.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Változások és hatásaik nyomon követése. (Pl.) – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása. (Pl. <i>Robespierre zsarnok vagy forradalmár?</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. (Pl.) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. (Pl.) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az iparfejlődés környezeti hatásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Marseillaise, a nagy romantika mesterei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A kort bemutató történeti festmények.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság,</p>	

	államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> népfelség elve, jakobinus, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, <i>Személyek:</i> XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt. <i>Topográfia:</i> Párizs, Waterloo. <i>Évszámok:</i> 1789 (a francia forradalom kezdete), 1815 (a waterlooi csata).

Thematische Einheit	Zeitalter der der Revolutionen und der Verbürgerlichung in Europa	Stundenzahl 4 Stunden
Vorkenntnisse	Allgemeine Informationen, Kenntnisse über Urzeit und Urmensch. Begriffe des alltäglichen Lebens. Texte aus dem Bibel.	
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<i>Der Schüler</i> <ul style="list-style-type: none"> · versteht den Prinzip Freiheit, Gleichheit, Brüderlichkeit und erkennt seine Rolle im Zeitalter; · erkennt, dass große gesellschaftliche Veränderungen unterschiedliche Auswirkungen haben können; · sieht den Unterschied zwischen modernen bürgerlichen Staaten und mittelalterlichen Staaten; · kennt die Gedanken und Tätigkeit herausragender Persönlichkeiten des Zeitalters,;; - ist in der Lage, geschichtliche und andere Quellen zu analysieren und Schlussfolgerungen zu treffen; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die französische Revolution und der Terror der Jakobiner • Napoleons Aufstieg und Sturz • Die ersten Erfinder und Erfindungen der Industrialisierung 	<i>Der Schüler kann:</i> <i>Informationen sammeln, strukturieren und lernen:</i> <ul style="list-style-type: none"> · aus Lehrervortrag und Skizzen Gesetze interpretieren (z. B. <i>Erklärung der Menschen- und Bürgerrechte</i>); <i>Kritisch denken:</i> <ul style="list-style-type: none"> · eigene Meinung bilden (z. B. <i>War Robespierre ein Revolutionär oder ein Tyrann?</i>); <i>Kommunizieren:</i> <ul style="list-style-type: none"> · kleiner Vortrag über das Leben und Wirken einer Person aus der Reformzeit <i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i> <ul style="list-style-type: none"> · geschichtliche Ereignisse ordnen 	<i>Visuelle Kultur:</i> Historische Gemälde des Zeitalters <i>Musik:</i> Marseillaise, die Meister der Romantik. <i>Naturkunde:</i> Folgen der Industrialisierung
Kenntnisse	<u>Grundbegriffe:</u> Volkssouveränität, Jakobiner, bürgerliche Nation, Industrialisierung, Kapitalist, Lohnarbeiter, Kapitalismus, Ständemonarchie	

	<p><u>Historische Personen:</u> Ludwig XIV., Robespierre, Napoleon, James Watt,</p> <p><u>Topographie:</u> Paris, Waterloo,</p> <p><u>Chronologie:</u> 1789 (Erstürmung der Bastille, Ausbruch der französischen Revolution), 1815 (Schlacht bei Waterloo)</p>
--	---

Tematikai egység	A forradalmak és a polgárosodás kora Magyarországon	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. Látja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. Megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi.</p> <p>Látja a középkori magyar állam és a polgári nemzetállam közti különbségeket. Értékeli a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait. Hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során. Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát. Megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi és a korabeli európai viszonyok tükrében. Képes a történelmi forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Széchenyi István elméleti és gyakorlati munkássága. • A reformkori rendi országgyűléseken felmerülő fő kérdések. • Kossuth Lajos programja és szerepe a reformkorban. • Az 1848-as forradalom. • A szabadságharc fontosabb csatái és jeles szereplői 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. <i>(Pl. Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége.)</i> – Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből. <i>(Pl.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Változások és hatásaik nyomon követése. <i>(Pl. a</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az iparfejlődés környezeti hatásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Erkel: Himnusz; Egressy Béni: Szózat; 1848-as dalok.</p>

	<p><i>szabadságharc bukásának következményei.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása. (Pl.) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. (Pl. <i>Wesselényi Miklósról, Kölcsey Ferencről.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. (Pl. <i>a forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései.</i>) 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> A kort bemutató történeti festmények.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság, államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> népfelség elve, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, honvédség, trónfosztás, nemzetiségi törvény.</p> <p><i>Személyek:</i> Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Jellasics, Görgei Artúr, Bem József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Debrecen, Isaszeg, Buda, Világos, Arad.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1830 (a Hitel megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–1836 (reformországgyűlés), 1848. március 15. (forradalom Pest-Budán), 1849. április 14. (a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. október 6. (az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése).</p>	

Thematische Einheit	Zeitalter der der Revolutionen und der Verbürgerlichung in Ungarn	Stundenzahl 6 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - versteht den Prinzip Freiheit, Gleichheit, Brüderlichkeit und erkennt seine Rolle im Zeitalter; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - erkennt, dass große gesellschaftliche Veränderungen unterschiedliche Auswirkungen haben können; - sieht den Unterschied zwischen modernen bürgerlichen Staaten und mittelalterlichen Staaten; - kennt die Gedanken und Tätigkeit herausragender Persönlichkeiten des Reformzeitalters,; - ist in der Lage, geschichtliche und andere Quellen zu analysieren und Schlussfolgerungen zu treffen; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Széchenyi Programm und seine praktische Tätigkeit • Die Wichtigsten Fragen der Reformlandtage • Kossuths Program und seine Rolle in der Reformzeit • Die Revolution 1848 • Die wichtigsten Ereignisse und Schlachten des Freiheitskampfes 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln, strukturieren und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · aus Lehrervortrag und Skizzen Gesetze interpretieren (z. B. <i>Erklärung der Menschen- und Bürgerrechte</i>); <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · eigene Meinung bilden (z. B. <i>War Robespierre ein Revolutionär oder ein Tyrann?</i>); <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · kleiner Vortrag über das Leben und Wirken einer Person aus der Reformzeit <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · geschichtliche Ereignisse ordnen 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Gedichte von Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty und Petőfi; Jókai Mór: <i>A köszívű ember fia</i>.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Historische Gemälde des Zeitalters</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Erkel: <i>Himnusz</i>; Egry Béni: <i>Szózat</i>; Lieder der revolution und des Freiheitskampfes;</p> <p><i>Naturkunde:</i></p> <p>Folgen der Industrialisierung</p> <p><i>Medien:</i></p> <p>Filmausschnitte aus neuen Filme: (z.B. <i>Bereményi Géza: A Hídember</i>)</p>
Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Volkssouveränität, bürgerliche Nation, Kapitalist, Lohnarbeiter, Kapitalismus, Ständemonarchie, Untertafel, Obertafel, Reformzeit, allgemeine Steuerpflicht, Zensur, Pressefreiheit, Wahlrecht, verantwortliche Regierung, Leibeigenenbefreiung, Honvéd-Armee, Entthronung, Nationalitätengesetz</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Jellasics, Görgei Artúr, Bem József.</p> <p><u>Topographie:</u></p> <p>Debrecen, Isaszeg, Buda, Világos, Arad.</p> <p><u>Chronologie:</u></p>	

	<p>1830 (Erscheinung von „Hitel“, Beginn der Reformzeit), 1832–1836 (Reformlandtag), 15. März 1848. (Revolution in Pest-Buda), 14. April 1849. (Unabhängigkeitserklärung), 6. Oktober 1849. (Hinrichtung der Märtyrer von Arad und Batthyány Lajos).</p>
--	--

7. évfolyam

Tematikai egység	Óraszám	Thematische Einheit	Stundenzahl
A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	8 óra	Das Zeitalter der Nationalstaaten und die modernen Tendenzen des Wirtschaftslebens	4 Stunden
Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon	12 óra	Geschichte Ungarns vom Ende der Revolution bis zum Ausgleich. Die Dualismus	6 Stunden
A nagyhatalmak versengése és az első világháború	8 óra	Reichspolitik und der Erste Weltkrieg	4 Stunden
Európa és a világ a két háború között	11 óra	Europa zwischen den zwei Weltkriegen	5 Stunden
Magyarország a két világháború között	14 óra	Ungarn zwischen den zwei Weltkriegen	7 Stunden
A második világháború	12 óra	Der Zweite Weltkrieg	6 Stunden
Szabadon felhasználható órakeret (helyi sajátosságok, múzeumlátogatás, projektmunka)	7 óra	Sonstiges (Projektarbeit, Vorträge, Exkursion, usw)	4 Stunden
Éves óraszám	72 óra +	Jährliche Stundenzahl	36 Stunden

Tematikai egység	A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, a felfedezők élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Helyi kerettantervi lehetőségek 7 óra keretében Az O-M M együtt élő népei – múzeumi séta Tatára a Német Nemzetiségi Múzeumba Oktatásügy a dualista Magyarországon – rendhagyó tanítási óra - látogatás a tatabányai szabadtéri Bányászati Múzeumba. Magyarország a II. világháborúban – megemlékezés a doni katasztrófa áldozatairól, helyi vonatkozásainak feltérképezése. 4 óra a tanult anyag rendszerezésére, összegzésére, ismétlésére</p> <p>A tanuló felismeri a nemzeti öntudatra és a hazafiságra nevelés megjelenésének jellemzőit, a nemzetépítést mint a közösségteremtés új formáját. Tudatosul benne a nemzetállamiság társadalmi összetartó ereje. Képes a középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítására, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak egybevetésére. Felismeri, hogy a középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. Megismeri és képes mérlegelni a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív oldalát egyaránt. Megérti és értelmezi a változások lényegét, képes saját vélemény kifejtésére, önálló kutatómunkával</p>	

	történő alátámasztására. Képes az egyes események nyomon követésére és értelmezésére térképen, bizonyos tények, adatok felkutatásával.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Az egységes Németország létrejötte. • Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban. • Az ipari forradalom második szakaszának feltalálói és találmányai. • Szövetségi rendszerek és katonai tömbök kialakulása. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. <i>(Pl. a közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira. <i>(Pl. az Egyesült Államok megszületése.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámoló készítése valamilyen témáról. <i>(Pl. a korszak magyar tudósai, feltalálói.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult földrajzi helyeknek térképen történő megkeresése. – Vaktérkép <i>(pl. a központi hatalmak és az antant országok berajzolásához).</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> A XIX-XX. század fordulójának stílusirányzatai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Liszt Ferenc zenéje. A kort idéző híres operarészletek.</p> <p><i>Fizika:</i> Korabeli felfedezések, újítások, találmányok <i>(pl. autó, izzó, telefon)</i>. Ezek működésének elvei.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, nemzet, nemzetiség, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, önkényuralom, királyság, császárság, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociáldemokrácia, tömegkultúra.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Vilmos császár, Bismarck, Lincoln, Edison, Marx.</p> <p><i>Topográfia:</i> Olaszország, Németország, Egyesült Államok.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1859 (csata Solferinónál), 1861-1865 (polgárháború az Egyesült Államokban), 1871 (a Német Császárság létrejötte).</p>	

Thematische Einheit	Das Zeitalter der Nationalstaaten und die modernen Tendenzen des Wirtschaftslebens	Stundenzahl 4 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt den Prozess des nationalen Erwachens und die Wichtigkeit der nationalen Zusammengehörigkeit; · kann die europäische Tendenzen mit den amerikanischen Geschehnissen verknüpfen und miteinander vergleichen,; · sieht die wichtigsten positiven und negativen Folgen der wissenschaftlichen-technischen Entwicklung; · kann die Veränderungen auf Landkarten erkennen und die wesentlichen Veränderungen mit eigenen Worten erklären; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die Gründung des einheitlichen Deutschlands • Bürgerkrieg in den Vereinigten Staaten von Amerika • Die zweite Phase der Industrialisierung, ihre Erfinder und Erfindungen • Herausbildung von Bündnissystemen 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln, strukturieren und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Informationen aus Lexiken und aus digitalen Medien sammeln und einordnen (z. B. <i>Entwicklung des Verkehrs</i>) <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Warum wurden einheitliche Nationalstaaten gegründet? (z. B. <i>Italien, Deutschland</i>). <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vortrag über ein ausgewähltes Thema (z. B. <i>Erfinder des Zeitalters</i>); <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - - räumliche Veränderungen mithilfe verschiedener Landkarten feststellen (z. B. <i>neue Staaten</i>); 	<p><i>Visuelle Kultur:</i> Stilrichtungen der Jahrhundertwende</p> <p><i>Musik:</i> Die Musik von Franz Liszt</p> <p><i>Physik:</i> Erfindungen, Erneuerungen des Zeitalters ; (Auto, Telefon, Glühbirne)</p>
Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u> Bürgerkrieg, Nationalstaat, freie Marktwirtschaft, Monopol, , Sozialdemokratie, Massenkultur,.</p> <p><u>Historische Personen:</u> Kaiser Wilhelm I., Bismarck, Lincoln, Edison, Marx.</p> <p><u>Topographie:</u> Italien, Deutschland, USA</p> <p><u>Chronologie:</u></p>	

	1859 (Schlacht bei Solferino), 1861-1865 (Bürgerkrieg in den USA), 1871 (Gründung des Deutschen Kaiserreiches).
--	---

Tematikai egység	Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az uralkodói önkényt, és tudatosulnak benne a zsarnoki intézkedések hátrányai. A nemzetek közötti szembenállás feloldásaként felismeri és elfogadja a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségét. Megismeri és megbecsüli a békés országépítő munka eredményeit, értékeit. Megismeri a magyar történelem főbb csomópontjait, kiemelkedő gazdasági és társadalmi folyamatait, fontosabb történéseit a XIX. század második feléből. Megérti, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott. Képes elemezni a korszak eredményeit, összehasonlítva a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal. Értékelése egy-egy jeles politikus, személyiség munkásságát.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> Magyarország az önkényuralom éveiben. A kiegyezés; Deák Ferenc szerepe létrejöttében. Az új dualista állam. Magyarország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése. Budapest világváros. Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei, a nemzetiségek és más vallási- etnikai kisebbségek jogi, gazdasági és politikai helyzete és szerepe. A millenniumi ünnepek. Hazánk a XX. század elején. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Az adatok oszlop- és kördiagramokban történő feldolgozása. <i>(Pl. a korszak gazdasági fejlődésének jellemzői.)</i> Ismeretszerzés írásos és képi forrásokból. <i>(Pl. tájékozódás Budapest XIX. századi történelmi emlékeiről.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. <i>(Pl. vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.)</i> Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva. <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: A walesi bárdok; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A magyar történelmi festészet példái. A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői <i>(Pl. Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar).</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, és magyarázata. – A kiegyezésben főszerepet játszó személyiség portréjának bemutatása (pl. <i>Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Földrajzi, néprajzi (pl. <i>honismereti</i>) és történelmi térképek összevetése. – Budapest fejlődésének nyomon követése (pl. <i>korabeli és mai térképek alapján</i>). 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, dualizmus, millennium, agrárország, emigráció, amnesztia.</p> <p><i>Személyek:</i> Deák Ferenc, I. Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Kandó Kálmán, Bánki Donát.</p> <p><i>Topográfia:</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1867 (a kiegyezés), 1896 (a millenniumi ünnepségek).</p>	

Thematische Einheit	Willkürherrschaft und Ausgleich. Das Zeitalter des Dualismus in Ungarn	Stundenzahl 6 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - erkennt die Willkürherrschaft und ihre Folgen; - erkennt die Wichtigkeit eines realen Kompromisses, der auf gegenseitiges Verständnis und Nachgeben basiert; - sieht die langfristigen wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Folgen des Ausgleichs ; - erkennt, dass zur Zeit des Dualismus die Rahmenbedingungen der weiteren Entwicklung Ungarns gesichert haben; - kennt die maßgebenden Politiker des Zeitalters und ist in der Lage, sie zu charakterisieren. 	

Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Ungarn während der Zeit der Willkürherrschaft • Der Ausgleich und die Rolle von Deák Ferenc. Der neue dualistische Staat • Ungarns wirtschaftliche, gesellschaftliche und kulturelle Entwicklung zur Zeit des Dualismus • Die Budapest Weltstadt • Die Völker Österreich-Ungarns. Die Lage der Nationalitäten • Die Feierlichkeiten im Millenniumsjahr: Ungarn um die Jahrhundertwende 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Diagramme, Tabellen analysieren (z.B. <i>wirtschaftliche Tendenzen</i>); Informationen verschiedenen historischen Quellen (Bilder, Beschreibungen, Tagebücher) entnehmen und diese strukturieren (z. B. <i>historische Quellen aus Budapest, Pécs</i>). <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Sich pro und kontra über den Ausgleich äußern (z.B. die Diskussion von Kossuth und Deák weiterführen)</i>; Bericht über das Millenniumsjahr (z. B. <i>das neue Bild von Budapest und die Schattenseiten der Feierlichkeiten</i>). <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Verfertigung und Analyse der Staatsstruktur zur Zeit des Dualismus, - Referat über eine wichtige Persönlichkeit des Dualismus vortragen (z.B. <i>Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József</i>); <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergleich von historischen und geographischen Landkarten (z.B. <i>Entwicklung des Eisenbahnnetzes</i>); - Budapests Entwicklung auf Bilder und Landkarten. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Arany János: <i>A walesi bárdok</i>; Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i>.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Die wichtigsten Vertreter der ungarischen Historismus (z.B. <i>Munkácsy Mihály</i>), die Baudenkmäler und Maler der Jahrhundertwende (z.B. <i>Parlamentsgebäude, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar</i>).</p> <p><i>Volkskunde:</i></p> <p>Lebensweise und Lebensniveau der Familien um die Jahrhundertwende in Ungarn.</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>passiver Widerstand, Ausgleich, gemeinsame Angelegenheiten, Dualismus, Millennium, Agrarland, Emigration, Amnestie.</p>	

	<p><u>Historische Personen:</u> Deák Ferenc, Franz Josef, Graf Andrassy Gyula, Baron Eötvös József, Kandó Kálmán, Bánki Donát.</p> <p><u>Topographie:</u> Österreich-Ungarn, Budapest,</p> <p><u>Chronologie:</u> 1867 (der Ausgleich),</p>
--	--

Tematikai egység	A nagyhatalmak versengése és az első világháború	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, mely folyamat konfliktusokhoz vezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri az emberi élet értékeit kiélezett történelmi helyzetben, elutasítja a háború pusztításait, megérteti, elfogadja, sőt feladatának érzi a hősi halottak emlékének ápolását, felismeri a békés életviszonyok jelentőségét.</p> <p>Megismeri az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatokat, benne a szövetségekötéseket. A téma hazai vonatkozásaihoz ismereteket merít önálló gyűjtő- és kutatómunkával. Képes önállóan tájékozódni, a katonai eseményeket nyomon követni a térképen. Tudatosul benne, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A gyarmatbirodalmak kialakulása. Élet a gyarmatokon. • Az első világháború kirobbanása. • Tömegek és gépek háborúja. • Magyarok az első világháborúban. • A háború következményei Oroszországban, Lenin és a bolsevikok hatalomra kerülése. • Az Egyesült Államok belépése és az antant győzelme a világháborúban. 	<p>Ismeretszerzés, tanulás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Jegyzetek készítése Európa nagyhatalmainak vezetőiről. (Pl. II. Vilmos, Ferenc József, II. Miklós). – Ismeretszerzés a XIX. század végi nagyhatalmakról az internetről. <p>Kritikai gondolkodás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése (pl. a háború törvényszerű kitörése, illetve annak elkerülhetősége mellett). <p>Kommunikáció:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése az első világháború legfontosabb adatairól. – Vita. (Pl. A politikusok szerepe és felelőssége az első 	<p>Földrajz: Európa, és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképeken.</p> <p>Kémia: Vegyifegyverek kémiai alapjai.</p> <p>Ének-zene: Katonanóták archív felvételekről.</p> <p>Vizuális kultúra: Korabeli fotók, albumok; részletek a Magyar évszázadok című tévésorozatból.</p> <p>Informatika:</p>

	<p><i>világháború kirobbanásában.)</i></p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér időbeli változásai. (<i>Pl. a határok újrarajzolása a háború után</i>) – Vaktérképek készítése. (<i>Pl. frontvonalak berajzolása.</i>) – Az események ábrázolása időszalagon. 	Adatok gyűjtése történelmi eseményekről és személyekről az interneten.
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági teljesítmény, politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, szuverenitás, háború, hadsereg.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> villámháború, állásháború/állóháború, bolsevik, szovjet, hátszág, kétfrontos háború.</p> <p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, Lenin, Wilson, II. Miklós.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szerbia, Sarajevó, Pétervár, Oroszország.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1914. július 28. (a világháború kirobbanása), 1914-1918 (az első világháború), 1917 (az oroszországi forradalom és a bolsevik hatalomátvétel).</p>	

Thematische Einheit	Wettkampf der Großmächte und der Erste Weltkrieg	Stundenzahl 4 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - erkennt die wichtigsten Werte des menschlichen Lebens auch in kritischen Situationen und die Zerstörungen des Krieges - hält die Erinnerung an die verstorbenen Soldaten wichtig und erkennt die Wichtigkeit des friedlichen Zusammenlebens; - kennt die Wurzeln und Ursachen des 1. Weltkrieges, sowie die Gründe des Bündnissysteme; - versteht die ungarischen Hintergründe des Krieges und ist in der Lage, die militärischen Operationen selbständig auf der Karte zu analysieren; - erkennt, dass dieser Krieg bis dahin der blutigste Auseinandersetzung des europäischen Geschichte war 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Herausbildung der Kolonialreiche. Leben auf den Kolonien • Ausbruch des Ersten Weltkrieges. Ein Krieg der Massen und Maschinen. • Ungarn im Ersten Weltkrieg 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Informationen über die Leiter der Großmächte Europas sammeln und verarbeiten (z. B. <i>Wilhelm II., Franz Josef</i>); 	<p><i>Geographie:</i> Europa und der Balkan auf den heutigen Landkarten</p> <p><i>Musik:</i> Soldatenlieder auf Archivaufnahmen.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Die Folgen des Krieges in Russland, Lenin und die bolschewistische Machübernahme • Eintritt der USA in den Krieg. Sieg der Entente 	<p><i>Kritisch denken:</i> .- Argumente sammeln (<i>War der Krieg unausweichbar, oder hätte man den Krieg vermeiden können?</i>);</p> <p><i>Kommunizieren:</i> - Analyse und Verfertigung von Grafiken, Diagrammen über die Daten des 1. Weltkrieges; - Diskussion führen (<i>z.B. über die Rolle und Verantwortung der Politiker beim Ausbruch des Krieges</i>).</p> <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i> - in eine stumme Karte die Frontlinien des Krieges eintragen; - Räumliche Veränderungen nach dem Krieg (<i>z.B. die neue Grenzen und die neue Staaten</i>); – die wichtigsten Ereignisse auf eine Zeitleiste darstellen.</p>	<p>Fotos und andere Quellen aus dem Filmserie <i>Magyar évszázadok</i>.</p> <p><i>Chemie:</i> Chemikalien, die man im Krieg benutzen kann.</p> <p><i>Medien:</i> Filmausschnitte aus neuen Filme: (<i>z.B.. Jean Renoir: A nagy ábránd; Delbert Mann: Im Westen nichts Neues.</i>)</p> <p><i>Informatik:</i> Sammlung und Verarbeitung von Daten im Internet über den 1. Weltkrieg.</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Blitzkrieg, Stellungskrieg, Bolschewik, Sowjet, Hinterland, Zweifrontenkrieg.</p> <p><u>Historische Personen:</u> Lenin, Wilhelm II., Trockij, Wilson, Nikolaus II.</p> <p><u>Topographie:</u> Serbien, Sarajewo, Sankt Petersburg, Russland</p> <p><u>Chronologie:</u> 28. Juni 1914 (das Attentat von Sarajewo), 1914-1918 (Erster Weltkrieg), 28. Juli 1914 (Kriegserklärung der Monarchie an Serbien, Ausbruch des Weltkrieges), 1917 (Revolution und bolschewistische Machtübernahme in Russland),</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Európa és a világ a két háború között</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
--------------------------------	---	-----------------------------------

Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a viláégés következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy a háborút lezáró békéket kizárólag a győztesek érdekeinek megfelelően kötik meg. Felismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit, azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat. Megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. Képes nyomon követni térképen a területi változásokat. Megérti a történelmi összefüggéseket, egyszerűbb háborús forrásokat képes elemezni. Felismeri, hogy a két világháború közötti időszak a demokráciák és diktatúrák közti vetélkedés jegyében telt el.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A Párizs környéki békék. Európa új arca. • A kommunista diktatúra a Szovjetunióban Sztálin, a diktátor. A GULAG rendszere. • A gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában. • Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor. • A náci terjeszkedés kezdetei Európában. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretek szerzése a békekötés dokumentumaiból (pl. új országhatárok). – Statisztikák összevetése (pl. az európai nagyhatalmak és gyarmataik területük, népességük, ásványkincseik alapján). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről. – Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése. – Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival. – Diagramok készítése (pl. termelési és munkanélküliségi adatokból). 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>Kelet- és Közép-Európa térképe.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Dokumentum- és játékfilmek, fotók, albumok. Játékfilmek (pl. Chaplin: <i>Modern idők</i>, <i>A diktátor</i>), rajzfilmek (pl. <i>Miki egér</i>), Walt Disney stúdiója (pl. <i>Hófehérke és a hét törpe</i>). Építészek (pl. <i>W. Gropius</i>, <i>F. L. Wright</i>, <i>Le Corbusier</i>), szobrászok (pl. <i>H. Moore</i>) és festők (pl. <i>H. Matisse</i>, <i>P. Picasso</i>, <i>M. Duchamp</i>, <i>M. Chagall</i>, <i>S. Dali</i>).</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>Neoklasszicizmus (pl. <i>Stravinsky: Purcinella</i>).</p>

		<p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>– Az események és az évszámok elhelyezése a térképen.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, gazdasági válság, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> békediktátum, kommunizmus, GULAG, személyi kultusz, fasizmus, nemzetiszocializmus, kisantant, proletárdiktatúra, tőzsde, részvény, gazdasági válság.</p> <p><i>Személyek:</i> Clemenceau, Sztálin, Roosevelt, Mussolini, Hitler.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, New York.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. november 11. (az első világháború vége), 1922 (a Szovjetunió megalakulása), 1929-1933 (a nagy gazdasági világválság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).</p>	

Thematische Einheit	Europa und die Welt zwischen den zwei Weltkriegen	Stundenzahl 5 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> erkennt, dass die Friedensverhandlungen sich in einem Friedensdiktat mündeten und nur die Interessen der Siegermächte akzeptiert wurden; kennt die Gründe der Verbreitung von extremen politischen Richtungen, den Mechanismus und Aufbau der Diktaturen, und lehnt sie ab; kann die territorialen Regelungen nach dem Krieg identifizieren und analysieren; erkennt, dass in der Zwischenkriegszeit ein Kampf zwischen Diktaturen und Demokratien stattfand; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die Pariser Friedensverträge. Europas neues Gesicht • Die kommunistische Diktatur in der Sowjetunion. Stalin, der Diktator. Das GULAG-System 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Informationen aus den Friedensverhandlungen sammeln (z. B. <i>neue Grenzen, andere Vorschriften</i>); - statistische Daten miteinander vergleichen (z.B. 	<p><i>Geographie:</i> Karten über Ost- und Ostmitteleuropa</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Dokumentar- und Spielfilme (z.B. <i>Chaplin: Moderne Zeiten, Der Diktator</i>), Zeichentrickfilme (z.B. <i>Mickey Mouse</i>). Architekten (z.B. <i>W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier</i>),</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Die Weltwirtschaftskrise und ihre Folgen in den USA und Europa • Der Nationalsozialismus in Deutschland. Hitler, der Diktator • Anfänge der nationalsozialistischen Außenpolitik in Europa. 	<p><i>Kolonien und Kolonialreiche).</i></p> <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hypothesen über die für Ungarn ungerechten Frieden aufstellen (z.B. <i>Gründe des Antisemitismus</i>); - historischen Ereignisse aus Quellen vergleichen, bewerten und dazu Stellung nehmen. <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Essay über die Weltwirtschaftskrise: Erklärung, Vergleich, Folgen bis heute; · Flussdiagramm erstellen (z. B. <i>die Erscheinungen der Weltwirtschaftskrise: Produktivität, Arbeitslosigkeit</i>). <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – - geschichtliche räumliche Veränderungen mit Hilfe verschiedener Landkarten feststellen (z. B. <i>die ethnische Zusammensetzung der Länder Zwischeneuropas vor und nach dem Weltkrieg</i>). 	<p>Maler (z.B. . <i>H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali</i>).</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Neoklassizismus (z.B. <i>Stravinsky: Purcinella</i>)</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Friedensdiktat, Kommunismus, GULAG, Personenkult, Faschismus, Nationalsozialismus, kleine Entente, Proletardiktatur, Börse, Aktie, Wirtschaftskrise</p> <p><u>Historische Personen:</u> Clemenceau, Stalin, Roosevelt, Mussolini, Hitler.</p> <p><u>Topographie:</u> Sowjetunion, New York</p> <p><u>Chronologie:</u></p>	

	11. November 1918. (Ende des 1. Weltkrieges), 1922 (Gründung der Sowjetunion), 1929-1933 (die Weltwirtschaftskrise), 1933 (die Machtübernahme von Hitler),
--	--

Tematikai egység	Magyarország a két világháború között	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló azonosítja nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbséget, felismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. Tudatosul benne a trianoni békediktátum és ország csonkítás igazságtalansága, és nemzeti sorstragédiaként éli meg azt. Megérti, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaaként éli meg.</p> <p>Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló véleményt alkot az adott korszakról. Ezek alapján a korszak és szereplői tevékenységének kiegyensúlyozottan értékeli, elismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. Felismeri, hogy a két háború közötti magyar politikát döntően a trianoni döntésre választ adó revízió határozta meg. Képes térképen bemutatni a Trianont követő területi változásokat, majd a revíziók ideiglenes eredményeit.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság okai, következményei. • A trianoni békediktátum, országvesztés és a Horthy-korszak kezdete. • A Horthy korszak jellegzetességei. • A kultúra, a művelődés a Horthy-korszakban. • A határon túli magyarság sorsa a két világháború között. • A revíziós politika első sikerei. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból (pl. a <i>Magyarországra nehezedeő háború utáni terhekről</i>). – Korabeli képi információforrások feldolgozása (pl. <i>plakátok, képeslapok, újságillusztrációk</i>). – A kor helyi és lakóhely környéki építészeti emlékeinek felkeresése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az 1918–1920 közötti folyamatok értelmezése. <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> Szent-Györgyi Albert izolálja a C-vitamint.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Kodály Zoltán és Bartók Béla zeneszerzői jelentősége.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Aba-Novák Vilmos: Hősök kapujának freskói Szegeden, Derkovits Gyula: Dózsa-sorozata.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről (<i>pl. a király nélküli Magyar Királyságról</i>). – Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása (<i>pl. a trianoni békediktátummal kapcsolatban</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével. 	
Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, életmód, város, nemzet, nemzetiség.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, vörösteror, fehérterror, kormányzó, numerus clausus, konszolidáció, revízió, zsidótörvény.</p> <p><i>Személyek:</i> Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál.</p> <p><i>Topográfia:</i> Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. október vége (az öszirózsás forradalom), 1919. március (a Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása), 1920. március (Horthy kormányzóvá választása), 1920. június 4. (Trianon), 1938 (az első bécsi döntés), 1940 (a második bécsi döntés).</p>	

Thematische Einheit	Ungarn zwischen den zwei Weltkriegen	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt, dass Ungarn den Friedensvertrag von Trianon als nationale Katastrophe erlebte; · kann das historische Zeitalter, die Ereignisse und Personen objektiv, ohne Vorurteile bewerten, · kennt die außenpolitischen Alternativen und versteht, dass das wichtigste Bewegungsmotiv der ungarischen Politik in der Zwischenkriegszeit die Revision des Friedensvertrag es war; · kann die Gebietsverluste und die ersten Erfolge der Revisionspolitik mithilfe der Karte erkennen. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen

<ul style="list-style-type: none"> • Die Gründe und Folgen der Asterrevolution und der Räterepublik • Der Friedensdiktat von Trianon, die Gebietsverluste und der Beginn der Horthy-Ära • Die Merkmale der Horthy-Ära • Kultur und Unterrichtswesen in der Horthy-Ära • Das Schicksal des Ungarntums außerhalb der ungarischen Grenzen in der Zwischenkriegszeit • Die ersten Ergebnisse der Revisionspolitik 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Informationen verschiedenen historischen Quellen (Statistiken , Graphen, Tabellen, Diagrammen und Medien) entnehmen und diese strukturieren (z. B. <i>die Lasten der ungarischen Gesellschaft in der Zwischenkriegszeit</i>); <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyse der Ereignisse zwischen 1918-1920. <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> eigene Meinung über die historischen Zustände des Zeitalters bilden (z. B. <i>das Königreich ohne König</i>); <p>Argumente, Gegenargumente sammeln und über den Friedensvertrag von Trianon diskutieren .</p> <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - die Ergebnisse der Revision auf historischen Karten bearbeiten. 	<p><i>Musik:</i> Die Tätigkeit von Kodály Zoltán und Bartók Béla</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i> Aba-Novák Vilmos: Hősök kapuja in Szeged</p> <p><i>Medienkenntnisse:</i> Massenkommunikation, Einfluss der Medien auf das Alltagsleben, Beginn der ungarischen Tonfilmproduktion, die Propagandamittel</p> <p><i>Biologie:</i> Szent-Györgyi Albert und die Isolierung von Vitamin C</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Asterrevolution, Räterepublik, roter Terror, weißer Terror, Landesverweser, Numerus Clausus, Konsolidierung , Revision, Judengesetze.</p> <p><u>Historische Personen:</u> Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál.</p> <p><u>Topographie:</u> Tschechoslowakei, Jugoslawien, Rumänien</p> <p><u>Chronologie:</u> Ende Oktober 1918 (Asterrevolution), März 1919 (Ausruf der ungarischen Räterepublik), 1920 (Horthys Wahl zum Landesverweser), 4. Juni 1920</p>	

	(Trianon), 1938 (Erster Wiener Schiedsspruch), 1940 (Zweiter Wiener Schiedsspruch)
--	--

Tematikai egység	A második világháború	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokauszt emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a társadalmi kirekesztés különböző formáit, elutasítja az ún. fajelméletet, felismerve annak következményeit. Tudatosulnak benne a hátrországot sem kímélő háborús pusztítások. A frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül felismeri a háború kegyetlenségének és a hősi helytállás kettősségét. Megismeri az emberiség legnagyobb háborújának fontosabb eseményeit, és önálló véleményt alkot azokról. A korszak tanulmányozása során erősödik benne a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. Tudatosulnak benne azok az okoknak, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népirtás és a holokauszt. Képes önálló tudásbővítésre az iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) felhasználásával. Ismeri és (pl. időszalagon, rendszerező táblán) ábrázolni tudja a háború fontosabb történései időrendjét, képes a térképen az egyidejűleg több fronton (és földrészen) is zajló események nyomon követésére. Tájékozott a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve a tevékenységüket.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A második világháború kezdete és első éveit. • A Szovjetunió német megtámadása. Koalíciók létrejötte. A totális háború. • Fordulat a világháború menetében. • Magyarország hadba lépésétől a német megszállásig. • A hátrország szenvedései. Népipirtás a második világháborúban, a holokauszt. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása (pl. a háború kirobbanásával kapcsolatban). – Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján (pl. <i>Ryan közlegény megmentése, Schindler listája, A bukás</i>). – Diagramok készítése, értelmezése (pl. a háborús erőviszonyok ábrázolása). – Haditechnikai eszközök megismerése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti Miklós: Nem tudhatom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Eredeti fotók, háborús albumok.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • A második front megnyitásától a világháború végéig. A jaltai és a potsdami konferencia. • Magyarország német megszállása. A holokauszt Magyarországon. Szálasi és a nyilasok rémuralma. Szovjet felszabadítás és megszállás. 	<ul style="list-style-type: none"> – Magyarázat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a háborúba. – Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban. – Háborús háttérintézmények (<i>pl. hátország, hírszerzés, koncentrációs tábor, GULAG</i>) összehasonlítása. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása (<i>pl. repülő, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek</i>). – Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján. – Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. (<i>Pl. Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.</i>) <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként. – Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése. – Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek készítése. 	
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, népességfogyás, migráció, életmód, gazdaság, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, államszervezet, diktatúra, birodalom, emberi jog, polgárjog, vallásüldözés.</p>	

Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, furcsa háború, hadigazdaság, totális háború, zsidóüldözés, holokauszt, gettó, deportálás, partizán.</p> <p><i>Személyek:</i> Churchill, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Lengyelország, Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz, Berlin, Jalta, Hirosima.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1939. szeptember 1. (a második világháború kirobbanása), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1941. június 27. (Magyarország hadba lépése), 1941. december 7. (Pearl Harbor, az Egyesült Államok hadba lépése), (1943. január (a doni katasztrófa), 1943. február eleje (a sztálingrádi csata vége), 1944. március 19. (Magyarország német megszállása), 1944. június 6. (a normandiai partraszállás.), 1944. október 15-16. (Horthy kiugrási kísérlete, Szálasi hatalomátvétele), 1945. április (a háború vége Magyarországon), 1945. május 9. (Európában befejeződik a háború), 1945. szeptember 2. (Japán kapitulációja).</p>
-------------------------	--

Thematische Einheit	Der Zweite Weltkrieg	Stundenzahl 6 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt die Formen, Gründe der gesellschaftlichen Ausgrenzung , lehnt die Rassentheorie ab und erkennt die Gefahren des erstarkten politischen Antisemitismus; · erkennt die Merkmale der neuen Art der Kriegsführung, des totalen Krieges und der Massenvernichtungswaffen, die auch auf das Hinterland und die Zivilbevölkerung großen Einfluss hatten; · kennt die wichtigsten Ereignisse des größten Krieges in der Geschichte der Menschheit und kann seine eigene Meinung darüber selbst äußern; · erkennt die moralische Verantwortung der politischen Führungselite und der ganzen Gemeinschaft in den Katastrophen, die Ungarn betrafen (der Holocaust, die Niederlage am Don). · ist in der Lage, seine Kenntnisse mit außerschulischen Informationen (z.B. Filme) ergänzen; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Der Beginn des Zweiten Weltkrieges und die ersten Jahren des Krieges • Deutscher Angriff auf die Sowjetunion. Koalitionsbildung. Totaler Krieg • Die Zusammenarbeit und der Sieg der Alliierten • Wendepunkte im Krieg. Ungarns Rolle vom 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Informationen aus verschiedenen historischen Quellen (Statistiken, Graphen, Tabellen, Diagrammen) entnehmen (z. B. über den Ausbruch des Krieges); - Angaben zu Diagramme, Tabellen sammeln und sie 	<p><i>Ethik:</i></p> <p>Intoleranz, Hass, Rassismus</p> <p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Radnóti Miklós: Nem tudhatom.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Fotos aus der Zeit des 2. Weltkrieges</p> <p><i>Medienkenntnisse:</i></p>

<p>Eintritt bis zur Besetzung des Landes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Die Leiden des Hinterlandes. Völkermord im 2. Weltkrieg, der Holocaust • Die deutsche Besetzung Ungarns. Der ungarische Holocaust. Die Schreckensherrschaft von Szálasi und der Pfeilkreuzler. • Die sowjetische Befreiung und Besetzung Ungarns 	<p>deuten (z.B. <i>Kräfteverhältnisse im Krieg</i>).</p> <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kann selbständig seine Meinung über Ungarns Möglichkeiten im Krieg äußern(z.B. <i>Churchill</i>) <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vortrag halten, Essays schreiben (z.B. anhand von Film-, Bucherlebnisse oder Erzählungen von Familienmitgliedern; - Debatte führen (z.B. <i>über die Gründe der Landung in der Normandie</i>). <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - geschichtliche räumliche Veränderungen mit Hilfe verschiedener Landkarten feststellen (z. B. <i>Veränderungen in den Frontlinien</i>). 	<p>Ausschnitte von Dokumentationen, Spielfilmen</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> Achselmächte, Sitzkrieg, Kriegswirtschaft, , totaler Krieg, Judenverfolgung, Getto, Holocaust, Deportierung, Partisan, Verschleppung, Malenkij Robot</p> <p><u>Historische Personen:</u> Churchill, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc <i>Topografie:</i> Lengyelország, Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz,</p> <p><u>Topographie:</u> Polen, Stalingrad, Don-Knie, Normandie, Normandie, Berlin, Jalta, Hiroshima.</p> <p><u>Chronologie:</u> 1. September 1939 (Der Zweite Weltkrieg bricht aus), Juni 1941 (Deutschland greift die Sowjetunion an), 27. Juni 1941 (Ungarns Kriegseintritt), 7. Dezember (Pearl Harbour, Kriegseintritt der USA), Januar 1943 (Katastrophe am Don), Ende Februar 1943 (Ende der Schlacht bei Stalingrad), 19 März 1944 (deutsche Besetzung Ungarns), 6. Juni 1944 (Landung der Alliierten in der Normandie),</p>	

	15-16. Oktober 1944 (erfolgloser Absprungsversuch von Horthy Miklós, die Machtübernahme der Pfeilkreuzler), April 1945 (das Ende des Krieges in Ungarn) 9. Mai 1945 (Ende des Krieges in Europa), 2. September 1945 (mit der Kapitulation Japans endet der Zweite Weltkrieg),
--	--

8.évfolyam

Tematikai egység	Óraszám	Thematische Einheit	Stundenzahl
Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	6 óra	Konflikte des Kalten Krieges und Entstehung der bipolaren Welt	3 Stunden
Magyarország a második világháború végétől az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig	8 óra	Ungarn zwischen 1945 und 1956	4 Stunden
A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	6 óra	Wettkampf zwischen den beiden Weltordnungen und Auflösung des sowjetischen Blocks	3 Stunden
A Kádár-korszak jellemzői	8 óra	Merkmale der Kádár-Ära	4 Stunden
Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	6 óra	Die Entstehung der Einheit Europas und die Entfaltung der Globalisierung	3 Stunden
Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	5 óra	Der Ausbau der demokratischen Verhältnisse in Ungarn	3 Stunden
Társadalmi szabályok	3 óra	Gesellschaftliche Normen	1 Stunde
Állampolgári alapismeretek	5 óra	Staatsbürgerliche Grundkenntnisse	2 Stunden
Pénzügyi és gazdasági kultúra	5 óra	Finanzwesen und Wirtschaft	2 Stunden
Háztartás és családi gazdálkodás	5 óra	Haushalt und Familienbetrieb	2 Stunden
Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	3 óra	Medienumfeld, Funktionen der Medien und die Öffentlichkeit	2 Stunden
A médiamodellek és intézmények.	3 óra	Medienmodelle und Institutionen	1 Stunde
A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	2 óra	Gesellschaftliche Rolle der Medien und ihr Gebrauch – Werbung und Nachricht in den traditionellen und modernen Medien	2 Stunden
Szabadon felhasználható órakeret (helyi sajátosságok, múzeumlátogatás, projektmunka)	7 óra	Sonstiges (Projektarbeit, Vorträge, Exkursion, usw)	4 Stunden
Éves óraszám	72 óra +	Jährliche Stundenzahl	36 Stunden

Tematikai egység	Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	Órakeret 6 óra
-------------------------	---	---------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanuló felismeri az európai kontinens természetellenes megosztottságának veszélyeit, képes ennek személyes sorsokon keresztül való átélésére. Látja a nukleáris háború lehetőségének veszélyeit. Tudatosulnak benne a demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek az emberi szabadságjogok biztosítása terén. Látja, hogy a demokrácia a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája. Felismeri, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. Képes önállóan tájékozódni és véleményt alkotni az adott kor fordulópontjairól, valamint különböző időszakokat összevetni, összefüggések megállapítása céljából. Érvelni tud az egyes történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdésében. Képes akár egymásnak ellentmondó források értékelésére, értelmezésére a történelmi hitelesség szempontjából.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A kétpólusú világ kialakulása. Az 1947-es párizsi békeszerződések.</p> <p>A kettéosztott Európa. A NATO és a Varsói Szerződés születése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Válsággócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború korában (Izrael Állam létrejötte, arab-izraeli és vietnami háborúk).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk rendszerezése és értelmezése (pl. az <i>Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedéséről</i>). – Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban (pl. <i>Európa nyugati és keletei felében és Észak-Amerikában</i>). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan. – Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése. – Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció közelebb hozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól. <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Földrajz:</i> Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A korszak jellemző képzőművészeti alkotások. Köztéri szobrok. Modern építészet.</p> <p>.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Penderecki: Hirosima emlékezete; Britten, Ligeti György.</p>

	<p>– Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló (pl. a távírótól a mobiltelefonig címmel).</p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>– A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen.</p>	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam, piacgazdaság, szuperhatalom.</p> <p><i>Személyek:</i> Truman, Marshall, Hruscsov.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, NSZK, NDK, Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, Kuba, Közel-Kelet.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a párizsi békék), 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása).</p>	

Thematische Einheit	Konflikte des Kalten Krieges und Entstehung der bipolaren Welt	Stundenzahl 3 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt den Unterschied zwischen demokratischen und diktatorischen Einrichtungen im Bereich der Sicherung von Menschenrechten; · erkennt und verurteilt, dass die Diktaturen die Freiheit des Individuums einschränken; · sieht die Gefahren eines nuklearen Krieges; · erkennt, dass die damaligen Ereignisse auch unser Leben heutzutage stark beeinflusst; · weiß, dass die Menschen der zwei gegenüberstehenden politischen Blöcke unterschiedliche Lebensverhältnisse hatten. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen

<ul style="list-style-type: none"> • Die Entstehung der bipolaren Welt. Die Pariser Friedensabschlüsse 1947 • Das zweigeteilte Europa. Geburt der NATO und des Warschauer Paktes • Krisengebiete und Konflikte zur Zeit des Kalten Krieges (Gründung von Israel, arabisch-israelische Kriege, Vietnamkrieg) 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <p>Informationen verschiedenen historischen Quellen entnehmen und diese strukturieren (z. B. über den <i>Wettkampf der beiden Supermächte</i>);</p> <p>Informationen über das Alltagsleben von Familien, Kindern und Frauen der Zeitepoche sammeln (z.B. in den Ländern der <i>Ostblockländer, Westeuropa und der USA</i>).</p> <p><i>Kritisch denken:</i></p> <p>- kann an den wichtigsten Ereignissen der Zeitepoche Fragen stellen (z.B. <i>Ablehnung des Marshall-Planes</i>)</p> <p><i>Kommunizieren:</i></p> <p>- Vortrag halten (z.B. über die <i>Entwicklung von Morses Schreibtelegraph bis zum iPhone</i>);</p> <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <p>– - Lokalisierung der Mitglieder des NATO-Bündnisses und des Warschauer Paktes auf der Landkarte</p>	<p><i>Ungarische sprache und Literatur:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal.</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Merkmale der Kunst des Zeitalters. Moderne Baukunst.</p> <p><i>Medien:</i></p> <p>Ausschnitte aus Spielfilmen (z.B. <i>Dror Zahavi: Luftbrücke</i>).</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>Musik von Penderecki, Britten, Ligeti György.</p>
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Kalter Krieg, eiserner Vorhang, Wohlstandsstaat, Marktwirtschaft, Supermacht</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Truman, Marshall, Chruschtschow.</p> <p><u>Topographie:</u></p>	

	<p>Sowjetunion, DDR, BRD, China, Süd- und Nordkorea, Süd- und Nord-Vietnam, Kuba, Naher Osten</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>1946 (die Fulton-Rede), 1947 (Pariser Friedensverträge), 1949 (die Entstehung der BRD, der DDR), 1953 (der Tod von Stalin), 1955 (Gründung des Warschauer Paktes), 1961 (der Bau der Berliner Mauer, die Raumfahrt von Gagarin).</p>
--	---

Tematikai egység	Magyarország a második világháború végétől az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását, megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. Értékeli az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságát, feladatvállalását, adott esetekben hősiességét, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. Együtt érez a szabadságharc hőseinek és áldozatainak sorsával, szolidáris velük.</p> <p>Felismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ, és benne Magyarország sorsát. Megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. Ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából is. Véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Magyarország 1945–1948 között. • Kommunista diktatúra: Rákosi, a diktátor. • A személyes szabadság korlátozása, a mindennapi élet az ötvenes években. • Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk, adatok, tények gyűjtése, értelmezése. <i>(Pl. a korszak tanúinak meghallgatása, jegyzetek készítése.)</i> – Az 1956-os események nyomon követése több szálon. Adatgyűjtés, fotók, filmek, a Terror Háza Múzeum meglátogatása. Vitafórum a visszaemlékezésekről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Az ötvenes évek építésze. Az első lakótelepek. A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Történelmi személyiségek (pl. Rákosi és társai) jellemzése. – A felszámolt polgári életforma és az új életkörülményeinek összehasonlítása. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén (pl. Recsk, Hortobágy). – Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása. – Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése. 	
Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség; gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> népbíróságok, államosítás, internálás, pártállam, ÁVH, kitelepítések, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet, tömegpropaganda, <i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János.</p> <p><i>Topográfia:</i> Debrecen, Recsk, Hortobágy.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), 1956. október 23. (forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete).</p>	

Thematische Einheit	Ungarn zwischen 1945 und 1956	Stundenzahl 4 Stunden
----------------------------	--------------------------------------	----------------------------------

Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> erkennt, dass Ungarn nach sowjetischen Muster umgeformt wurde und dies zum kommunistischen Diktatur führte; sieht und verurteilt die menschenverachtenden Verbrechen der totalen kommunistischen Diktaturen; verstehet, wie die zwei totalitären Diktaturen Ungarns Geschichte beeinflussten und formten; erkennt die heldenhafte Mutigkeit der ungarischen Bevölkerung 1956. 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Ungarn zwischen 1945-1948 • Die Verschleppung und Aussiedlung der Ungarndeutschen • Die Diktatur der Kommunisten: der Diktator Rákosi • Beschränkung der Grundrechte, Alltagsleben in den 50er Jahren • Die Revolution und der Freiheitskampf von 1956 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Informationen aus persönlichen Gesprächen, Interviews entnehmen (z.B. <i>Befragung von Zeitzeugen über die 50er Jahren</i>); Informationen über die Ereignisse im Jahre 1956 sammeln (z.B. <i>Befragungen, Fotos, Filme</i>). <p><i>Kritisch Denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Die Beweggründe der Taten berühmter Personen stellen (z.B. <i>Rákosi und seine Mitkämpfer</i>); Vergleich des Lebensideals der Kommunisten mit dem eines bürgerlichen Staates; <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Eigene Meinung über die Rákosi-Ära bilden; <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ungarische Internierungslager auf der Landkarte suchen (z.B. <i>Recsk, Hortobágy</i>); Chronologische Analyse der Ereignisse zwischen dem 23. Oktober-4. November 1956. 	<p><i>Ungarische Sprache und Literatur:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal.</p> <p><i>Medienkenntnisse:</i></p> <p>Analyse von Dokumentarfilmen, Fernsehnachrichten und Spielfilmen (z.B. <i>Bacsó Péter: A tanú; Goda Krisztina: Szabadság, szerelem</i>).</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Baukunst in den 50er Jahren. Die ersten Plattenbauvierteln. Kunst des Zeitalters.</p>

Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u> Volksgericht, Aussiedlung, Bevölkerungsaustausch, Verstaatlichung, Internierung, Parteienstaat, Genossenschaft, Propaganda</p> <p><u>Historische Personen:</u> Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János.</p> <p><u>Topographie:</u> Debrecen, Recsk, Hortobágy</p> <p><u>Chronologie:</u> November 1945 (Wahlen in Ungarn), 1946 (die zweite Republik und die Einführung des Forints), 1947 (Wahlbetrug mit den blauen Zetteln, Pariser Frieden), 23. Oktober 1956 (der Ausbruch der Revolution), 4. November 1956 (Beginn der sowjetischen Intervention)</p>
-------------------	--

Tematikai egység	A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A háború után kialakuló két világrendszer, a hidegháború időszakának kezdete. Integrációs törekvések a politikai és gazdasági életben, új katonai szövetségek létrehozása. A háború után a nemzetek közötti összefogásnak egyre nagyobb a szerepe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségét, tudatosulnak benne a bukás körülményei és következményei. Megismeri a két világrendszer vetélkedésének főbb történéseit. Felismeri a szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltozás lényegi elemeit. Képes a korszak főbb eseményeinek feldolgozására internet segítségével, korabeli sajtótudósítások és filmhíradók, valamint dokumentumfilmek felhasználásával.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság. Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban. Tudományos és technikai forradalom. Fegyverkezési verseny és űrprogram. A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Adatok, képek gyűjtése a fegyverkezési és űrprogramról. Információk gyűjtése a nagyhatalmak politikai és gazdasági helyzetéről. Hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatózó 	<p><i>Földrajz:</i> Közép- és Kelet-Európa országhatárainak változása.</p> <p><i>Informatika:</i> Adatok gyűjtése interneten jeles történelmi személyekről (pl. Gorbacsov, Szaharov, II. János Pál, Reagan), eseményekről (pl. a berlini fal lebontása).</p> <p><i>Ének-zene:</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Az európai szovjet típusú rendszer összeomlása. • A rendszerváltó Közép-Kelet-Európa. Németország egyesülése. • A Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása. 	<p>gyengeségeinek elemzése (<i>pl. a tervutasításos rendszer</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez. Vitafórum rendezése. – A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A szocialista és a kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása a szocializmusról források, olvasmányok alapján. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata. (<i>Pl. a közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása.</i>) 	<p>John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Egy kiállítás képei; John Williams: Filmzenék (<i>pl. Csillagok háborúja, Harry Potter</i>).</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> tervgazdaság, piacgazdaság, beat-korszak, olajárrobbanás, atomkatasztrófa, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia. <i>Személyek:</i> Brezsnyev, Kennedy, Reagan, Gorbacsov, II. János Pál. <i>Topográfia:</i> Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, Csernobil. <i>Évszámok:</i> 1962 (a kubai rakétaválság), 1968 (a „prágai tavasz”, nyugati diáklázadások), 1989 (a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1999 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása).</p>	

Thematische Einheit	Wettlauf zwischen den beiden Weltordnungen und Auflösung des sowjetischen Blocks	Stundenzahl 3 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - versteht, dass das kommunistische Gesellschafts- und Wirtschaftssystem nicht wettbewerbs- und entwicklungsunfähig war; - sieht die wesentlichen Unterschiede zwischen den beiden gegenüberstehenden Blöcken hinsichtlich der politischen, wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Systeme sowie der Lebensweise der Menschen; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die zwei Wege der Wirtschaft: Marktwirtschaft, Planwirtschaft • Veränderungen der Lebensweise, Herausbildung und Verbreitung der populären Kultur in der Welt • Wissenschaftliche-technische Revolution. Wettrüsten und Weltraum-Programm • Die westeuropäische Integration. Anfänge der Entspannung • Zusammenbruch des sowjetischen Muster in Europa • Systemwechsel in Ostmitteleuropa. Die Vereinigung Deutschlands. • Der Zerfall Jugoslawiens und der Sowjetunion 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> über die wirtschaftliche und gesellschaftliche Lage der Supermächten (z.B. <i>Warum die USA die Sowjetunion im kalten Krieg besiegte?.</i>) <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Die Schwachstellen der sozialistischen Wirtschaft erkennen (z.B. <i>die Rolle Planwirtschaft</i>); Diskussion über die zwei Weltordnungen (z.B. <i>Kapitalismus oder Sozialismus?</i>); Alltagssituationen dramatisieren (z.B. <i>die Hippiebewegung</i>). <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Essay, kleiner Vortrag über das Leben im Sozialismus; <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - eine Chronologie der Ereignisse Zusammenstellen (z. B. <i>neue Staaten in Ostmitteleuropa</i>). 	<p><i>Medienkenntnisse:</i></p> <p>Filmkunst der 2. Hälfte des 20. Jahrhunderts</p> <p><i>Erdkunde:</i></p> <p>Veränderungen der Grenzen in Ostmitteleuropa.</p> <p><i>Physik:</i></p> <p>Die Weltallforschung.</p> <p><i>Musik:</i></p> <p>John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Bilder einer Ausstellung; Filmmusik (z.B. <i>Star Wars, Harry Potter</i>).</p>
Kenntnisse	<u>Grundbegriffe:</u>	

	<p>Planwirtschaft, Marktwirtschaft, Beat-Ära, Ölkrise, Atomkatastrophe, Spitzentechnologie,</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Breschnew, Kennedy, Reagan, Gorbatschow, Johannes Paul II.</p> <p><u>Topographie:</u></p> <p>Ukraine, Estland, Lettland, Litauen, Tschechien, Slowakei, Serbien, Kroatien, Slowenien, Deutschland, Prag</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>1962 (Raketenkrise in Kuba), 1968 (der Prager Frühling, Studentenunruhen in Westeuropa), 1989 (der Fall der Berliner Mauer), 1991 (der Zerfall der Sowjetunion, Auflösung des Warschauer Paktes), 1991-1999 (Krieg in Jugoslawien), 1991-2004 (Auflösung von Jugoslawien), 1993 (Auflösung der Tschechoslowakei, Gründung von Tschechien und der Slowakei), 1999 (Bombardierung Jugoslawiens von NATO-Kräften).</p>
--	---

Tematikai egység	A Kádár-korszak jellemzői	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A kétpólusú világ megszűnése, az európai szovjet típusú rendszerek összeomlása. A Szovjetunió, a szovjet típusú rendszer története 1917–1990/1991 között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló megismeri az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosan benne a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredménye és kártékony volta.</p> <p>Képes önálló vélemény alkotására a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. Megismeri azánk útját a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk” főbb eseményein keresztül a rendszerváltozásig.</p> <p>A megélt és megírt történelem különbségeinek megfigyelése családtörténeti elemek felhasználásával.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka. • A kádári konszolidáció. Élet a „legvidámabb barakkban”. • A Kádár-korszak jellemzői • A pártállam csődje. • A rendszer megváltoztatása kezdetei. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés a kádári diktatúra éveiről. (Pl. az 1956-os forradalom hőseinek elítélése; a szövetkezetek létrehozása.) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi folyamat elemzése (pl. Magyarország útja a kommunizmustól szocializmus bukásáig). – Érvek gyűjtése ugyanazon korszak egyik, illetve másik 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Dokumentum- és játékfilmek, a Mementó Szoborpark. Makovecz Imre építésze, Erdélyi Miklós művésze.</p>

	<p>történelmi szereplője mellett, illetve ellen.</p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között. 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> munkásőrség, konszolidáció, népfelkelés, puha diktatúra, amnesztia, háztáji, pártállam, szamizdat, demokratikus ellenzék.</p> <p><i>Személyek:</i> Kádár János.</p> <p><i>Topográfia:</i> Salgótarján, Szászhalmabatta, Bős-Nagymaros, Monor, Lakitelek.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1985 (monori találkozó), 1987 (a lakiteleki találkozó), 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása).</p>	

Thematische Einheit	Merkmale der Kádár-Ära	Stundenzahl 4 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kennt die grausamen Vergeltungsmaßnahmen nach 1956 und versteht die Merkmale und die Auswirkungen des Kompromisses, den die Macht auf die Bevölkerung aufgezwungen hatte; - kennt die Merkmale des Kádár-Systems von der „lustigsten Baracke“ bis zum Systemwechsel; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die Diktatur von Kádár nach 1956, die Zeit der Vergeltung • Konsolidierung unter Kádár. Leben in der „lustigsten Baracke“ 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Informationen selbstständig entnehmen und diese strukturieren (z. B. 	<p><i>Viluelle Kultur:</i></p> <p>Dokumentar- und Spielfilme, Mementó-Park, Architektur von Makovecz Imre, Kunst von Erdélyi Miklós.</p>

<ul style="list-style-type: none"> Sturz des Parteistaates, Anfänge des Systemwechsels 	<p><i>Vergeltungsmaßnahmen nach 1956</i>);</p> <p>Lebenssituationen beurteilen, Schlussfolgerungen ziehen (z.B. <i>Informanten, Agenten und die Opposition in der Kádár-Ära</i>).</p> <p><i>Kritisch denken:</i></p> <p>Analyse historischen Veränderungen (z.B. <i>der Weg zum Zusammenbruch des Kádár-Systems</i>)</p> <p>Argumente Anderer zusammenfassen und bewerten, die Meinungsunterschiede klären und den eigenen Standpunkt bereichern.</p> <p><i>Kommunizieren:</i></p> <p>Gespräche mit Leuten führe, die in der Kádár-Ära lebten;</p> <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <p>Wirtschaftliche, gesellschaftliche und kulturelle Unterschiede zwischen Ungarn und Westeuropa.</p> <p>–</p>	
<p>Kenntnisse</p>	<p><u>Grundbegriffe:</u> munkásörség, Konsolidierung, Volksaufstand, „sanfte“ Diktatur, Amnestie, demokratische Opposition,</p> <p><u>Historische Personen:</u> Kádár János</p> <p><u>Topographie:</u> Salgótarján, Százhalombatta, Monor, Lakitelek, Bős-Nagymaros</p> <p><u>Chronologie:</u> 1958 (die Hinrichtung von Nagy Imre und seiner Kampfgefährten), 1968 (die Einführung des neuen wirtschaftlichen Mechanismus), 1985 (das Treffen in Monor), 1987 (das Treffen in Lakitelek), 16. Juni 1989 (die Wiederbestattung von Nagy Imre und seiner Kampfgefährten, der Ausruf der dritten ungarischen Republik),</p>	

Tematikai egység	Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A XX. század utolsó harmadának legfontosabb technikai újításai. A nyugat-európai integráció kezdetei. A szovjet tömb felbomlása. Politikai fordulat a rendszerváltó kelet-európai államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló mérlegeli a globalizációs folyamatok előnyeit és hátrányait, képes megítélni a történelmi-társadalmi kérdéseket, folyamatokat a demokratikus értékek jegyében. Belátja a globalizáció és a rendszerváltozás közötti összefüggéseket. Kialakul benne a kisebbségek iránti megértés, a demokratikus és a környezettudatos gondolkodás. Azonosul az egységes Európa gondolatával, felkészül a közéletben való tudatos részvételre.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Az Európai Unió létrejötte és működése. • A közelmúlt háborúi, válságócai (Közép-Kelet, Afganisztán, Irak, Irán). • A globális világ sajátosságai, globalizáció előnyei és hátrányai. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A személyes tapasztalatokra alapozott információk gyűjtése (pl. a televízió, a mobiltelefon, az internet) előnyeiről és hátrányairól. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Környezeti- és atomkatasztrófák értékelése egy mai tizenéves. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltás (rendszerváltozás) ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban. 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>Az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>Az ökológiai változások figyelemmel kísérése a XXI. század elején.</p> <p>.</p> <p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet,	

	parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> multikulturalizmus, terrorizmus, migráció, , integráció, euró, internet, tömegkommunikáció.</p> <p><i>Topográfia:</i> az EU tagállamai.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 2002 (az euró bevezetése), 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban), 2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU-hoz, köztük Magyarország is).</p>

Thematische Einheit	Die Entstehung der Einheit Europas und die Entfaltung der Globalisierung	Stundenzahl 3 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt die Vor- und Nachteile der Globalisierung; · kann historische und gesellschaftliche Fragen in Kenntnis der demokratischen Werte nuanciert beurteilen, · ist den Minderheiten gegenüber Tolerant, handelt umweltbewusst und demokratisch; · identifiziert sich mit den Grundprinzipien der EU; 	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Zustandekommen der EU • Kriege und Krisengebiete unserer Zeit (Nahe Osten, Afghanistan, Irak, Iran) • Merkmale der globalen Welt, Vorteile und Nachteile der Globalisierung 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · das Internet benutzen, um historische Kenntnisse zu sammeln. <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · Analyse von globalen Herausforderungen (z. B. die Möglichkeit einer Atomkatastrophe). <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · eigene Meinung über ungarische und europäische Probleme (z. B. über die Finanzierung der Studien an den Universitäten); <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – - Vergleich des Systemwechsels in den einzelnen Ostblockländern. 	<p><i>Geographie:</i></p> <p>Erweiterung der EU</p> <p><i>Biologie:</i></p> <p>Ökologische Veränderungen unserer Zeit</p> <p><i>Sittenlehre:</i></p> <p>Die Rolle des Menschen in unserer neuen Welt</p> <p><i>Visuelle Kultur:</i></p> <p>Filmkunst des ersten Jahrzehnts des 21. Jahrhunderts</p>

Grundbegriffe	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték. Életmód, kereskedelem, város, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit
Kenntnisse	<i>Begriffe:</i> Urzeit, szerszámkészítés, vor Christi, nach Christi, Jahrzehnt, Jahrhundert, Bibel, Alttestament. <i>Personen:</i> Ádám, Éva, <i>Topografie:</i> Urzeit, fruchtbare Halbmond <i>Chronologie:</i> -

Tematikai egység	Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a demokratikus átalakulás jelentőségét, az ezt tagadó álláspontokat kritikával illeti, a következményeket differenciáltan értékeli. Megismeri a demokratikus intézményrendszer működése fontosságát, erősödik benne a haza iránt érzett elkötelezettség érzése. Sokoldalúan felkészül a jövővel szembe forduló szerepekre. (Pl. A demokrácia játékszabályainak dramatikus módszerrel történő tanulása. A vitakultúra fejlesztése.)	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A demokratikus jogállam megteremtése. • Magyarország csatlakozása a NATO-hoz és az Európai Unióhoz. • A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer a mai Magyarországon. • A magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek. • A cigány (roma) népesség helyzete. • A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltozást követően. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák felsorakoztatása. – Tapasztalatok gyűjtése a családban, a szűkebb és tágabb környezet, az iskola mindennapi életéből. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. – Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása. (Pl. a 	<p><i>Földrajz:</i> A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családok életszínvonalának változása a rendszerváltást követően.</p>

	<p><i>rendszerváltás korának aktív szereplői és tanúi.</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény kialakítása a rendszerváltás éveinek dilemmáiról és eseményeiről. – A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal. – Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre. 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> privatizáció, rendszerváltás/rendszerváltozás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer, jogállam.</p> <p><i>Személyek:</i> Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland).</p> <p><i>Évszámok:</i> 1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004 (Magyarország EU-tag lett).</p>	

Thematische Einheit	Der Ausbau der demokratischen Verhältnisse in Ungarn	Stundenzahl 3 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <p>- kennt die demokratischen Grundprinzipien und argumentiert dafür;</p>	

	<p>- versteht die Probleme des Minderheitendaseins sowohl aus der Sicht der in Ungarn lebenden ethnischen und kulturellen Minderheiten als auch aus der im Ausland lebenden Ungarn;</p> <p>- kann die Begriffe Nation, Minderheit und lokale Gesellschaften fachgemäß benutzen.</p>	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Die Gründung des Rechtsstaates • Ungarns NATO- und EU-Beitritt • Wirtschaft und Rechtssystem im heutigen Ungarn • Nationalitäten und ethnische Minderheiten. Die Lage der Roma in Ungarn • Die Lage der Ungarndeutschen und ihre Institutionen • Ungarn in den Nachbarländern nach der Wende 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Informationen über die Organe des Rechtsstaates entnehmen und diese strukturieren (z. B. die Rolle des Parlaments); <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lebenssituationen kennen lernen und beurteilen, sowie Schlussfolgerungen ziehen. (z.B. Die Lage der Minderheiten innerhalb und außerhalb der Staatsgrenzen); <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - eigene Meinung über die Jahre des Systemwechsels bilden und in einer Debatte verteidigen. (z.B. die Programme der Parteien vergleichen); <p><i>Sich in Raum und Zeit orientieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergleich der Lebensumstände ungarischer Minderheiten in Siebenbürgen, Oberungarn, Karpatoukraine und Délvidék. 	<p><i>Geographie:</i></p> <p>Ungarische Siedlungsgebiete im Karpatenbecken.</p> <p><i>Technik:</i></p> <p>Veränderungen in der Lebensniveau ungarischer Familien nach der Wende.</p>
Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Privatisierung, Systemwechsel, Pluralität, demokratische Institutionen, Rechtsstaat,</p> <p><u>Historische Personen:</u></p> <p>Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc</p> <p><u>Topographie:</u></p>	

	<p>Siebenbürgen, Oberungarn, Karpatoukraine, Délvidék, Burgenland.</p> <p><u>Chronologie:</u></p> <p>1990 (freie Wahlen in Ungarn), 1991 (Abzug der sowjetischen Truppen aus Ungarn), 1999 (Ungarn wird NATO -Mitglied), 2000 (das Millennium der ungarischen Staatsgründung), 2004 (Ungarns EU-Beitritt)</p>
--	--

Tematikai egység	Társadalmi szabályok	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az emberi együttélésre vonatkozó hétköznapi és iskolai szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek tudatosítása. Különböző típusú társadalmi szabályok értelmezése, a közös és az eltérő vonások felismertetése. Annak beláttatása, hogy minden közösséget a résztvevők által elfogadott írott és íratlan szabályok hoznak létre és tartanak fenn. A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • Szokás, hagyomány, illem, erkölcs. • A jogi szabályozás sajátosságai. • Jogok és kötelességek. • Az alapvető emberi jogok. • A gyermekek jogai, diákjogok. • Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban. • Tapasztalatszerzés: valamilyen hivatalos ügy elintézésében. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A médiából vett példák azonosítása az alapvető emberi jogok érvényesülése, illetve megsértése témakörében. – Társadalmi egyenlőtlenségek és egyenlőségek azonosítása történelmi példák alapján. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog fogalmához. – Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása. – Jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett. 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> Magyar népszokások.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Az élővilággal szembeni kötelességeink, és az állatok jogai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szabadság és korlátozottság. Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.</p>

Kulcsfogalmak	Társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség.
Fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, alapvető emberi jog, gyermeki jog, hivatal, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség.

Thematische Einheit	Gesellschaftliche Normen	Stundenzahl 1 Stunde
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · kennt die wichtigsten Regeln des Zusammenlebens; - erkennt, dass in einer Gesellschaft alle Regeln und Vorschriften von den Mitgliedern dieser Gesellschaft geschaffen werden und für alle gültig sind, - versteht die Regeln seines eigenen Lebens <p>A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.</p>	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Sitten, Gebräuche, Etikette, Moral • Merkmale der Gesetzregelung • Rechte und Pflichten • Menschenrechte. Rechte der Kinder, Rechte der Schüler • Gleichheit und Ungleichheit in der Gesellschaft • Erfahrung bei einer Behörde sammeln 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Beispiele über die gesellschaftliche Gleichheit und Ungleichheit in der Geschichte suchen; <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · eigene Erfahrungen über Tradition, Sitte, Etikette, Moral und Recht sammeln · Vergleich von unterschiedlichen gesellschaftlichen Vorschriften und ihre Typisierung . <p><i>Kommunizieren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - für die Ausdehnung der Schülerrechte Argumente finden und vortragen; 	<p><i>Volkskunde:</i></p> <p>ungarische/ungarndeutsche Volksmärchen, Sagen.</p> <p><i>Biologie:</i></p> <p>Unsere Pflichten der Natur gegenüber. Die Rechte der Tiere.</p> <p><i>Ethik:</i></p> <p>Freiheit und Begrenzung. Multikulturelle Gesellschaften. Gemeinsame Normen des Zusammenlebens.</p>
Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Sitte, Tradition, Etikette, Moral, Menschenrechte, Kinderrechte, Amt, Gleichheit, soziale Unterschiede, soziale Ungerechtigkeit</p>	

Tematikai egység	Állampolgári alapismeretek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A politikai ideológiák és struktúrák történelmileg kialakult alaptípusainak ismerete.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az állampolgári felelősség kialakítása. A köz- és egyéni érdek összeegyeztethetőségének problémái. Napjaink legjellemzőbb politikai rendszereinek megismertetése, és az ezzel kapcsolatban korábban tanultak fogalmi rendszerezése.</p> <p>A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése. Az önálló véleményalkotás gyakoroltatása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Államformák (királyság, köztársaság). • Politikai rendszerek (demokrácia, diktatúra). • A demokratikus állam működésének alapelvei (hatalommegosztás, hatalomgyakorlás és társadalmi kontroll). • Állampolgári jogok és kötelességek. • Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviseletek). • A média, mint hatalmi ág. • A nyilvánosság szerepe a közéletben. • Tapasztalatszerzés: részvétel a diákönkormányzat munkájában. 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az államformákra és politikai rendszerekre vonatkozó történelmi ismeretek bemutatása szóban vagy írásban. – A magyarországi törvényalkotás folyamatának megértése. – A nyilvánosság politikai szerepének igazolása a médiából vett példák segítségével. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről. – A média és a politikai hatalom viszonyának elemzése konkrét példák alapján. 	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Tágabb otthonunk - Európa. A média és a valóság.</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Állam, politikai rendszer, államforma, királyság, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, diktatúra, szélsőséges pártok és mozgalmak, államszervezet, hatalommegosztás.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Hatalmi ág, érdekképviselet, állampolgári jogok, állampolgári kötelességek, közjó, politikai intézmény, média, közélet, nyilvánosság.</p>	

<p>Thematische Einheit</p>	<p>Staatsbürgerliche Grundkenntnisse</p>		<p>Stundenzahl 2 Stunden</p>
<p>Erziehungs- bzw. Förderungsziele</p>	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erwirbt Kenntnisse und Fähigkeiten des aktiven und verantwortlichen Staatsbürgers; · lernt die wichtigsten politischen Einrichtungen unserer Zeit kennen; 		

	kann über eine konkrete politische Erscheinung eigene Meinung bilden.	
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> Politische Einrichtungen (Demokratie, Diktatur) Grundprinzipien des demokratischen Staates (Gewaltenteilung, Ausübung der Gewalten und gesellschaftliche Kontrolle) Staatsbürgerliche Rechte und Pflichten Politische Institutionen Ungarns (Staatsorgane und gesellschaftliche Interessengemeinschaften) Die Medien als Staatsgewalten. Die Rolle der Öffentlichkeit 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> über Staatsformen und politischen Einrichtungen schreiben oder Erzählen; den Prozess der Gesetzgebung in Ungarn beschreiben. <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> die gegenseitige Beziehung der staatsbürgerlichen Rechte und Pflichten in Ungarn analysieren; – das Verhältnis zwischen Medien und Staatsgewalt an konkreten Beispielen analysieren. 	<p><i>Ethik:</i></p> <p>Unser Leben in der EU. Medien und die Wirklichkeit.</p>
Kenntnisse	<p><i>Begriffe:</i> Urzeit, szerszámkészítés, vor Christi, nach Christi, Jahrhundert, Jahrhundert, Bibel, Alttestament.</p> <p><i>Personen:</i> Ádám, Éva,</p> <p><i>Topografie:</i> Urzeit, fruchtbare Halbmond</p> <p><i>Chronologie:</i> -</p>	

Tematikai egység	Pénzügyi és gazdasági kultúra	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A munka világával kapcsolatos ismeretek és személyes tapasztalatok. Kamatszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás hangsúlyozása. Néhány gazdasági-pénzügyi alapfogalom megismertetése.</p> <p>A gazdaságról való gondolkodás megalapozása és formálása a gazdasági szereplők azonosításán és a saját gazdasági szerepe tudatosításán keresztül.</p> <p>A gazdaságra vonatkozó korábbi ismeretek rendszerezése.</p>	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> A gazdaság legfontosabb szereplői, és kapcsolatuk a piacgazdaságban (háztartások, 	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A piacgazdaság modelljének megalkotása, a szereplők és a piacok közötti kapcsolatrendszer megértése. 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>A gazdaság ágazatai. A magyar gazdaság főbb működési területei. A piac működésének alapelvei. A pénz szerepe a</p>

<p>vállalatok, állam, külföld, piac, pénzügyi közvetítők).</p> <ul style="list-style-type: none"> • A pénz funkciói és formái (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció. • Pénzintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam). • Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel). • Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről. 	<ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadások tartása a pénztörténet főbb korszakairól. – Egy külföldi osztálykirándulás költségvetésének elkészítése – a valuták közötti váltás gyakorlásával együtt. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében. – Nyert, illetve feláldozott haszon mérlegelése néhány gazdasági döntésben. 	<p>gazdaságban. Nemzeti és közös valuták. Árfolyam, valutaváltás.</p> <p><i>Matematika:</i> Kamatszámítás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Korszerű pénzkezelés.</p>
Kulcsfogalmak	Munka, gazdaság, piac, pénz, termelés, fogyasztás.	
Fogalmak	Piacgazdaság, háztartás, vállalat, belföld, külföld, pénzintézet, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, kamat, árfolyam, infláció.	

Thematische Einheit	Finanzwesen und Wirtschaft		Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <p>lernt die Grundbegriffe der Wirtschaft und des Finanzwesens kennen; erlernt, dass die Staatsbürger in Finanzangelegenheiten bewusst und verantwortlich vorgehen müssen.</p>		
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen	
<ul style="list-style-type: none"> • Die wichtigsten Akteure der Wirtschaft und ihr Verhältnis in der Marktwirtschaft (Haushalte, Firmen, Staat, Ausland, Markt, Banken) • Rolle und Formen des Geldes (Münze, Banknote, Bankkarte). Die Inflation 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • versteht die wichtigsten Merkmale der Marktwirtschaft; • Vortrag über die Geschichte des Geldes. 	<p><i>Mathematik:</i> Zinsrechnung</p> <p><i>Geographie:</i> Die Wirtschaftszweige. Rolle des Geldes in der Wirtschaft. Währungen, Wechselkurse.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • Banken und ihre Tätigkeit (Einlagensammlung, Kreditvergabe, Zinsen, Kapital, Wechselkurs) • Die Möglichen Rollen eines Schülers in der Wirtschaft (Arbeit, Verbrauch, Umgehen mit dem Taschengeld) 	<i>Kritisch denken:</i> – - wirtschaftliche und finanzielle Entscheidungen modellieren.	
Kenntnisse	<u>Grundbegriffe:</u> Marktwirtschaft, Haushalt, Betrieb, Inland, Ausland, Geldinstitut, Staatshaushalt, Banknote, Einnahmen, Ausgaben, Bilanz, Ersparnisse, Anlage, Aktie, Kreditaufnahme, Zinsen, Wechselkurs, Inflation.	

Tematikai egység	Háztartás és családi gazdálkodás		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a családi – háztartási gazdálkodással kapcsolatban. Kamatszámítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni felelősség, kezdeményezőképeség és az alkotó munka szerepének tudatos felismertetése. A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértetése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseire kapcsolódóan.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> • Családi bevételek: • munkával szerzett jövedelmek, nem munkával szerzett jövedelmek (társadalmi juttatások, tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, vagyon). • Családi kiadások: létszükségleti kiadások (élelem, ruházatkódás, lakás, közüzemi szolgáltatások), egyéb kiadások (oktatási-kulturális, szabadidős és rekreációs kiadások). • Takarékoság a háztartások fogyasztásában és vásárlásában 	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – A családi és a személyes szükségletek, illetve vágyak számbavétele. Ezek rangsorolása és szimulációs gyakorlat keretében való összevetése a reális lehetőségekkel. – Különböző élethelyzetekhez kapcsolódó családi költségvetések tervezése. – Számításokkal alátámasztott választás minimum két banki megtakarítási lehetőség közül. – A háztartási megtakarítási lehetőségek azonosításának gyakorlása szituációs játék keretében.	<i>Földrajz:</i> Egy termék árát befolyásoló tényezők. Kiadás és bevétel. Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai. <i>Matematika:</i> Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatos kamat, befektetés és hitel. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A háztartás és a közszolgáltatások. Hulladékgyűjtés.	

<p>(energiehasználat, beruházás, tudatos vásárlás, hulladékkezelés és újrahasznosítás).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Családi pénzkezelési technikák (megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek). • Tapasztalatszerzés: látogatás egy pénzügyintézetben, a lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek megismerése. 	<p>– Lakossági folyószámla adatainak értelmezése. A családi bevételek és kiadások szerkezetének grafikus ábrázolása.</p>	
Kulcsfogalmak	Család, szükséglet, munka, tulajdon, jövedelem.	
Fogalmak	Háztartás, költségvetés, bevétel, kiadás, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyereség, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás, beruházás, egyenleg, megtakarítás, befektetés, hitel, kamat, bank, bankszámla, bankkártya, banki művelet, lakossági folyószámla.	

Thematische Einheit	Haushalt und Familienbetrieb		Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<p><i>Der Schüler</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · erkennt den erziehenden und Wert schaffenden Charakter der Arbeit; · erkennt die Wichtigkeit der familiären Wirtschaftsplanung. 		
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen	
<ul style="list-style-type: none"> • Einnahmen einer Familie: Einkünfte durch Arbeit, andere Einkünfte (soziale Zuschüsse, Eigentumseinkünfte, Erbschaft, Gewinn, Vermögen) • Ausgaben der Familien: Grundbedürfnisausgaben (Lebensmittel, Kleidung, Wohnung, Betriebskosten), sonstige Ausgaben (Unterricht-Kultur, Freizeit- und Rekreations-Ausgaben) 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · familiäre Wirtschaftsplanung modellieren; · Vergleich von Bankangeboten ; – - Graphische Darstellung der Ausgaben und Einkünfte einer Familie. 	<p><i>Geographie:</i></p> <p>Was enthält der Preis eines Produktes? Zahlungsmöglichkeiten. Veränderungen im Verbrauch.</p> <p><i>Mathematik:</i></p> <p>Ausrechnung von Kreditmöglichkeiten</p> <p><i>Technik:</i></p> <p>Abfallentsorgung, Recycling.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • Sparsamkeit im Verbrauch der Haushalte (Energieverbrauch, , bewusster Verbrauch, Abfallentsorgung und Recycling) • Geldbenutzungstechniken (Ersparnisse und Investition, Defizit und Kredit, Bankkonto, Bankkarte) 		
Kenntnisse	<u>Grundbegriffe:</u> Haushalt, Haushaltsplan, Einkünfte, Ausgaben, soziale Zuschüsse, Einkünfte durch Arbeit, Erbschaft, Gewinn, Wirtschaft, Vermögen, Grundbedürfnisausgaben, Investitionen, Saldo, Ersparnisse, Investition, Kredit, Zinsen, Bank, Bankkonto, Bankkarte	

Tematikai egység	Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Személyes és közvetett kommunikáció megkülönböztetése. Minden médiumra kiterjedő, személyes médiahasználati tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az internet, a televízió, a videojáték (mozi, rádió, újság) szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. – A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megőrkítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés, szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. – A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban. 		<i>Informatika:</i> Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról lehetőségéről. Az internet kommunikációs szolgáltatásai (MSN, Skype, VoIP, chat, blog).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg, nyilvánosság.	

Thematische Einheit	Medienumfeld, Funktionen der Medien und die Öffentlichkeit	Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<i>Der Schüler</i> - kennt die gesellschaftliche Rolle der Medien, insbesondere der audiovisuellen Medien; - verfügt über eine kritische Medienbewusstseins;	

Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen
<ul style="list-style-type: none"> • Medienbenutzung der Jugendlichen • Verschiedene Sorten der Medien: Fernseher, Kino, Internet, usw. • Funktionen der Medien 	<p><i>Der Schüler kann:</i></p> <p><i>Informationen sammeln und lernen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • lernt die Grundbegriffe der Medien und Medienbenutzung (Kino, Radio, Zeitungen) kennen; deutet verschiedene Medieninhalte, Funktionen (Archivierung, Informierung, Beeinflussung der Meinungen, Einkommenserwerb, Unterhaltung, Expression) der Medien <p><i>Kritisch denken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - erkennt die Wichtigkeit der Öffentlichkeit in Zeit und Raum; - 	<p><i>Informatik:</i></p> <p>Informationen über Online-Anbieter sammeln. Kommunikationsmöglichkeiten im Internet (MSN, Skype, VoIP, chat, blog).</p>
Kenntnisse	<p><u>Grundbegriffe:</u></p> <p>Medien, Massenkommunikation, Medienbenutzung, Öffentlichkeit..</p>	

Tematikai egység	A médiamodellek és intézmények.	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók. Információk saját környezet médiahasználati szokásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló és mint áru. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A médiapiac az olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. – A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. – A médiaintézmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális héttér, érdeklődés). – A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>A beszélő és az elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen</p>

	elbeszélésmód eltérései.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média.

Thematische Einheit	Medienmodelle und Institutionen		Stundenzahl 1 Stunde
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<i>Der Schüler</i> - versteht, warum das Publikum der Medien in zwei Rollen auftauchen: als Käufer und als Produkte;		
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen	
<ul style="list-style-type: none"> • Medienmodelle • Akteure der Medien • Soziale Netzwerke 	<i>Der Schüler kann:</i> <i>Informationen sammeln und lernen:</i> - kennt die Akteure der Medienlandschaft; - kennt die wichtigsten Medienmodelle (öffentlich-rechtliche Medien, Privatmedien, gemeinnützige Medien) – - analysiert die Funktionen und Merkmale der kommunalen Netzsysteme.	<i>Literarur</i> Rhetorik	
Kenntnisse	<u>Grundbegriffe:</u> öffentlich-rechtliche Medien, Privatmedien, gemeinnützige Medien		

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelenési helyeinek, alapformáinak ismerete. A hírgyártáshoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A „naiv fogyasztói” szemlélet átértékelése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– A reklámok a hirdetés és a médiaipar jellemzői. – A hírgyártás folyamatának, szereplőinek azonosítása.		<i>Vizuális kultúra:</i>

<ul style="list-style-type: none"> – A hír, a kommentár és a hírtérték fogalmának meghatározása. – A pártatlanság és korlátai. 	Reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezés módja közötti összefüggés alapján.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hír, kommentár, hírtérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál, közösségi oldal.

Thematische Einheit	Gesellschaftliche Rolle der Medien und ihr Gebrauch – Werbung und Nachricht in den traditionellen und modernen Medien		Stundenzahl 2 Stunden
Erziehungs- bzw. Förderungsziele	<i>Der Schüler</i> - umwertet den „naiven Medienverbraucher“ und erwerbt eine kritische Medienbewusstheit;		
Themen	Kompetenzanforderungen	Verknüpfungen	
<ul style="list-style-type: none"> • Werbungen – Typen und Rollen • Nachrichten 	<i>Der Schüler kann:</i> <i>Informationen sammeln und lernen:</i> - kennt die Merkmale der Werbungen und Anzeigen; - kennt den Prozess und die Akteure der Nachrichtenproduktion; - analysiert die Begriffe Nachricht, Kommentar, Nachrichtenwert; – - die Unparteilichkeit und ihre Grenzen	<i>Visuelle Kultur:</i> Sammlung und Analyse von Werbungen nach ihrer Zielsetzung und Ausdrucksweise.	
Kenntnisse	<u>Grundbegriffe:</u> Nachricht, Kommentar, Nachrichtenwert, Unparteilichkeit		